

ΝΟΥΜΑΚ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 17 του Δεκέβρη 1906 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου άριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 226

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

- ΨΥΧΑΡΗΣ. Μικρός πρόλογος (τέλος).
 ΕΥΡΥΔΙΚΗ Ι. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ. Γράμματα του χωριού.
 Γ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ. Μικρή άπολογία.
 ΗΛ. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ. Ο Ίσκιος του Παθαμένου (συνέχεια).
 ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ. Έργα και ήμέρα. — Τα χάλια μας.
 ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΣ. Καϊρινές γραφές.
 ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Δέαντρος Ηαλαμάς, Π. Λέφας, S. P. P.
 Δ. Π. Τ. Φαινόμενα και Προάματα. (Αποκάλυψη κι Αντιγράψης—Άπολογία στην Άπολογία - Τα Πετούσια — Ένα άρθρο γλωσσολογικό).
 Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟ ΜΑΣΙΑΤΙΚΟ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ— ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΜΙΚΡΟΣ ΠΡΟΛΟΓΟΣ

(Η άρχή του στο περασμένο φύλλο)

Όταν κατεβαίνω στην Άθήνα, ήταν πάω σε κανένα σαλόνι φιλικό, έτοιμος είμαι πάντα να μιλήσω ρωμαίικα. Με ξέρουνε για δημοτικιστή, κ' οι καλές οι κυρίες, για να μη μου χαλάσουνε το χάρτι άρχινούνε τα ρωμαίικα μαζί μου. Του κάκου! Πέντε λεπτά δέν περνούνε και πιάνουνε τα γαλλικά. Τα μιλούνε μάλιστα πολυ ώραία. Είναι και γνωστό, ίσια ίσια στα σαλόνια, πως τυχαίνει κάποτες ένας Ρωμιός, άξαφνα ένκε πλουτισμένος, που από παιδι δέν έλαβε την κατάλληλη ανατροφή, να σου κάμη κανένα χοντρούτσικο λάθος στα γαλλικά. Όλοι το παρατηρούνε κ' έπειτα θα σου το αναφέρουνε, να τον περιγελάσουνε. Κι από κει βγαίνει, όχι μονάχα πως τα παίζουνε τα γαλλικά στα δάχτυλά τους, μα και το περίεργο τουτο, που ένας άμόρφωτος θαρρεί πως δείχνει μόρφωση κ' εθγένεια, θέλει κιόλας να φαντάζη με τα γαλλικά περισσότερο παρά με την καθαρέβουσα.

Λοιπόν εγώ που είμαι ο άίρεσιάρχης, ο άντεθνικός, ο προδότης, το τέρας, εγώ λοιπόν ο Παρισιάνος, έρχουμαι και σας λέω: «Άφήστε τα γαλλικά. τα ρωμαίικα να μιλούμε που τα δίψασα». Και τόντις, αν έχετε το σπουδαίο το σκοπό να μιμηθήτε τη Γαλλία, έλατε μαζί να καλλιεργήσουμε τα ρωμαίικα, όπως καλλιεργήσε η Γαλλία τα Γαλλικά της. Τέτοια μας διδάσκει ο πολιτισμός. Μήπως όμως δε χρειάστηκα και γώ να πολεμήσω με τον ίαφτό μου; Πρέπει τώρα να σας ξομολογηθώ; Και γώ τα γαλλικά τάκουσα πάντα να τα μιλούνε οι κοί μου. Ο πατέρας μου κ' η μητέρα μου γαλ-

κικά μιλούσανε το περισσότερο. Με τον πατέρα, μίλησα πάντα γαλλικά. γαλλικά του έγραφα και γαλλικά μου άπαντούσε: με εξαδέρφες μου, γεννημένες στην Πόλη, στην Πόλη αναθρεμμένες, γαλλικά μιλούμε: και τί να σας τα πολυλογώ; Μόνο με τη μακαρίτισσα τη γιαγιά μου, που εΐτανε του παλιού καιρού γυναίκα, μιλούσα τα ρωμαίικα. Τα ρωμαίικα τα είχαμε για γλώσσα παρακατιανή που τη μιλεί κανείς, σαν δέν ξέρε: ακόμα καμιάν άλλη, σαν είναι ακόμα μικρός. Βλέπετε όμως πως τα γαλλικά μου μάθανε τα ρωμαίικα — μι κ' έγιναν μεγάλοι.

Είναι άδύνατο είτε στην Άθήνα είτε στην Πόλη, έξα πιάσης κουθέντα με ανθρώπους καλλιεργημένους, άδύνατο, στις δέκα λέξεις, να μη σου πούνε και μι κ' γαλλική. Το περίεργο είναι που τις περισσότερες φορές αναγκάζονται κιόλας να παραδεχτούνε χίλιες λέξεις γαλλικές. Άς αφήσουμε τις λέξεις που έρχονται στην Ελλάδα η στην Άνατολή με τα πράματα που δηλώνουνε, τις λέξεις που τις φέρνει μαζί του πότε το έμποριο, πότε η βιομηχανία, πότε η μόδα. Ίδου μι κ' φράση που άκουσα τις προάλλες από έναν Έλληνα καλλιεργημένο και που ζή στην Άθήνα. «Βεβαίως! Άφτοι μήτε αρτ γνωρίζουνε μήτε γράμματα». Η φράση από τις πιο χαρακτηριστικές μου φάνηκε. Πως σας φαίνεται και σας; Η καθαρέβουσα, δέν είδα ποτέ μου να σκοτίστηκε με την τέχνη δέν είδα να δακίμασε ποτέ της να δείξη του δύστυχου του Ρωμιού τί πράμα είναι η τέχνη, πως την έννοούσανε κ' οι αρχαίοι. Ο Χατζηδάκης κατέβασε άλάκαιρους τόμους για το ζήτημα το γλωσσικό, που σα δε γελιέμαι, είναι και ζήτημα τέχνης: δέν πιστέω ούτε η λέξη τέχνη να βρίσκεται στα βιβλία του. Ωστόσο δε δίσταξε, δε φοβήθηκε, δέν τρώμαξε, στοιβάζοντας κόλλες χαρτί για τη γλώσσα, να σωπάση δλότελα για τις Μούσες τις ίερες, μα και τις άπαραίτητες, άμα βγαίνει στη μέση τέτοιος άγώνας. Μήτε το στοχάστηκε πως Μούσα και Γλώσσα είναι άδερφές, μήτε θα το καταλάβη πως άπορούμε. Ο δάσκαλος, την τέχνη την έχει, το κάτω κάτω, για δέφτερης άράδας άντικείμενο: ξέρε μόνο γράμματα: η μαγική άφτη λέξη για το δάσκαλο σημαίνει: δ τι θέλεις, μάθηση, έπιστήμη, σοφία, φρόνηση, χρηστά ήθη, έλλητισμό, πατριωτισμό κι άλληλοία. «Γράμματα, γράμματα να μάθης», θα πη ο πατέρας του γιού του. Λοιπόν άρπάζει τη λέξη ο Ρωμιός και σου τη λέει ρωμαίικα, γράμματα. Μα τη λέξη τέχνη, δέν την ξέρε. Την ξέρε μόνο γαλλικά, γιατί από τη Γαλλία πήρε ο νους του και κάποιαν άντίληψη της τέχνης. Η τέχνη για τον καλλιεργημένο το Ρωμιό, λέγεται σήμερα αρτ. Μπορεί μάλιστα να πη κανείς, χωρίς τάχα να το πη για να παραδοξολογήση, πως η λέξη τέχνη ξανάγινε

λέξη έλληνική, άφτου βγήκανε στο δημόσιο οι δημοτικιστάδες. Άφτοι άναμεταξύ τους για αρτ δε μιλούνε: μιλούνε για τέχνη, επειδή προσπαθούνε ίσια ίσια να κάμουνε τέχνη δική τους.

Να σας αναφέρω τώρα κ' ένα κείμενο για όρους έπιστημονικούς, να πιστήτε δλότελα πιά. Διάβασα στην Β. Ζ. (XV, 1906, σ. 505) κάποιον γράμμα του φίλου μου Παπαδόπουλου Κεραμεία, όπου ξεσήκωσα και την άκόλουθη φρασούλα: «δσον δια το μισκήνης... το άληθές είναι ότι είναι πλέον λέξις naturalisée και των Τούρκων και μάλιστα tres populaire με την έννοιαν ακκορίζικος, τιποτένιος, φτωχός» κτλ.». Μην ξεχνάτε πως είναι γράμμα, γράμμα στην καθαρέβουσα, και παρατηρήστε, τί φυσικά που του έρχονται άμέτως οι όροι naturalisée και populaire. Ένας δημοτικιστής θα τώγραφε πολιτογραφημένη το πρώτο, δημοτική, ως είναι και πάγκοινη, το δέφτερο — η θξσπανε το κεφάλι του ωςπου να βρη να το πη ρωμαίικα.

Με δυό λόγια. Θέλει ο κ. Χατζηδάκης να γράφουνε τη γλώσσα των αΐθουσών, των καλλιεργημένων τη γλώσσα; Έλευσημείω. Άς τη γράψη όμως πρώτος ο ίδιος η δέν μπορεί ως τον παρακαλέσουνε, όσοι πιστέβουνε το Χατζηδάκη, να κοπιάση, προτου άνακατεφτη σε ζήτημα που δουλειά του δέν είναι, να κοπιάση και να μας συντάξη μι κ' γραμματικούλα — τί του κοστίζει; — της γλώσσας των αΐθουσών, να το ξεδιαλίσουμε στο τέλος και μεις, ποιούς κανόνες άκολουθεϊ.

Πιστέβουνε το Χατζηδάκη, γιατί ο Χατζηδάκης έγραψε κάμποσα βιβλία που έχουνε την αξία τους. Είναι καλός γλωσσολόγος. Μα εγώ θαρω πως έκαμε όνομα ο Χατζηδάκης και για κάτι άλλους λόγους που ίσως και να μην τους ψυχολογήσανε άκόμη και κείνοι που τον παινούνε. Η άλήθεια είναι που σαστίσανε. Ήτανε ο κόσμος μαθημένος στην Έθρώπη, όλο υπερβολές κι όλο υπερβολικά νάκούη από την Ελλάδα. Μήπως κι ο μακαρίτης ο Άθανάσιος Χριστόπουλος δέν έκαμε μι κ' Γραμματική της αΐολοδορικής, ητοι της έμιλουμένης ταρινής των Έλλήνων γλώσσας; Νομίζετε τάχα πως από τα 1805 και κάτω είχνε ιδέα πιο σωστή για τη γλώσσα; Ο Μαυροφρύδης (1871) πολυ πιο προκομμένος από το Χριστόπουλο δε φάνηκε. Άμα για τη γλώσσα το ζήτημα, δέν εΐτανε πια η δημοτική δημοτική, παρ κ' γλώσσα που βαστούσε από τον Όμηρο, τί λέω; που τη μιλούσε ίδια κι άπαράλλαχτη ο Όμηρος. Άξαφνα βγήκε ο Χατζηδάκης. Εΐπε το σωστό. Δε το εΐπε πρώτος (κ. στο τέλος το Άπόσωμα γ').) μα το εΐπε όπως έπρεπε να το πη, μεθοδικά, έπιστημονικά και μπόλικά. Έδειξε πως με τους αΐολισμούς, τους δωρισμούς, τους ιωνισμούς η δημοτική μας δέν έχει τίποτα να κάμη, πως

μάννα της είναι ή αρχία ή Κοινή. Και τότες απορήσανε. Απορήσανε πού τ'έλεγε Ρωμιάς, αντίς να τ'α μιγαλώνη, να τ'α παραφουσκώνη σαν τους ξύλους. Ωστε θαρρώ πώς τ'ο σπουδαιότερο τ'ο προτέρημα τ'ου Χατζηδάκη, μπροστά στους Έθρωπαίους, δ'ε στάθηκε πού εΐτανε κανένας τρανός γλωσσολόγος· στάθηκε πού εΐτανε Ρωμιάς και γλωσσολογούσε με κρίση. Θυμούμαι και γώ, από τ'ήν αγάπη μου για τ'ήν αλήθεια και πειδή έχω τ'ήν πεποίθηση πώς με τ'ήν αλήθεια, όποια κι αν είναι, δουλέβει κανείς τ'ήν πατρίδα του πολύ περισσότερο παρά με τ'ήν ψευτιά, όσο πατριωτική κι αν τ'ή νομίζεις, θυμούμαι, όταν τ'α είδα, τί επαινούς πού έκαμα τ'ου Χατζηδάκη στα Essais. Ο κ. Brugmann, σ'α διάβασε όσα έβαζα για τ'ο Χατζηδάκη, μου έγραψε μάλιστα—δέν ξέχασα τ'ή φράση· es ist mir aus dem Herzen gesprochen. Ναι, πώς έχει αξία, έχει· συντέλεσα και γώ στην αρχή σ'το καλό του τ'όνομα. Δέν πρέπει όμως να χάνουμε και τ'ο νού μας. Πρέπει με λιγάκι κρύο αίμα να κρίνουμε τ'όν άνθρωπο, έννοω τ'ο γλωσσολόγο. Σκούπα βλέπω σ'τα χέρια του· σμιλάρι δ'ε βλέπω. Σκούπισε, πάστρεψε, σάρωσε· μ'ας έβγαλε από τ'ή μέση κάτι παλιές δοξασίες πού γεμίζανε τάχούρια τ'ής γλωσσολογίας, τ'ο κάτω κάτω, χοντρή δουλειά, όπως και τ'α παραδείγματα, οί λέξεις, οί τύποι, πού στα βιβλία του δέν τους άραδιάζει, δέν τους συγυρίζει με πόθο, με αγάπη, με ήσυχία, παρά σου τ'α κουβαλεί όλα με τ'α κάρρα, γλήγορα, βιαστικά, κοπαδιαστά. Για δουλειά ψιλή, για φινό σκάλισμα, για τέχνη σ'ε γλωσσική μελέτη, δ'ε μοιάζει διόλου καμωμένος. Και τ'ο περίεργο, πού από τ'όν καιρό πού γράφει να παρατηρήσετε πώς γράφει τ'α ίδια· να δημοσιέψη, δέκα τόμους ή ένανε να δημοσιέψη, δέν αλλάζει· σου λέει άλλα πράματα· σου μιλεί πότε για τ'ο ρήμα, πότε για τ'ο ουσιαστικό· μα δ'νοūs του δέν πλουτίζει, δ' τρόπος του δέν ξανακάνει· τ'ο μάτι του, ή αντίληψή του ποτέ δ'ε σου ξεσκαπάζουνε κόσμους καινούριους· είναι γλωσσολόγος και ή γλωσσολογία σήμερα κατάντησε σωστή επιστήμη· ωστόσο πουθενά στα γραφτά του δέν απαντάς και τίποτις φιλοσοφικό, τίποτις δικό του πού να τ'ανακάλυψε. Άμα θέλει να φιλοσοφήση, αναγκάζεται να μεταφράση, λ. χ., τ'Αναγνώσματα τ'ου Whitney. Δέν είδα γλωσσολόγο πού να είναι λιγώτερο φιλόσοφος από τ'ο Χατζηδάκη. Γλωσσολογία, όπως είπαμε, για τ'ήν κοινή, τ'ή συνηθισμένη δουλειά τ'ου σπιτιού· καμιά πρω-

τοτυπία· μήτε όρίζοντας, μήτε και τ'ορνεμένο χρυσαικό πουθενά¹. Είναι λοιπόν κάπως παράξενος νομίζω, έσως και κάπως παράλογος· δ'ε θαμασμός πού δείχνουνε κάποιες για τ'ο Χατζηδάκη. Πολύ δίκια τ'ο Athenaeum σ' ένα του άρθρο (June, 16 1906, σ. 727), απορεί με κάποιον βιβλίο, άξιο βιβλίο μάλιστα, πού δ'ε βρήκε άλλα συγράμματα να αναφέρη για τ'ήν ιστορική γραμματική τ'ής ελληνικής, παρά τ'ήν Einleitung τ'ου Χατζηδάκη. Δέν πιστέω κιόλας, ύστερις από κάμποσα και κάμποσα λάθια, κάμποσες άπροσεξίες, κάμποσα στραβοπατήματα πού ξεσήκωσα, σ'α γλωσσολογικά του, να τ'αιριάζη, μήτε δ' ίδιος να περηνέβεται τόσο πολύ και να ξακολουθ'η άδιάκοπα να βρίζει, μήτε οί άλλοι να τ'όν περνούνε για θεό. Τ'α γλωσσολογικά του όμως, ές τ'αφήσουμε για τ'ήν ώρα. Τ'α ζητάζουμε άλλου. Έχουμε π'ο σπουδαίο να πούμε. Άφ'ός ξέρει μόνο και μόνο προσωπικά. Για λόγους προσωπικούς πολεμ'α σήμερα να καταστρέψη τ'ο ζήτημα. Μή βλέπετε πώς δέν τ'ο κατορθώνει. Φτάνει πού πολεμ'α κι άπελλίζεται όσο προχωρούμε. Για τ'ούτο στα Πάτρια κι όπου λάχη, βρίζει και βρίζει, φωνάζει πώς ή πατρίδα, πώς ή θρησκεία, πώς δ'ε ελληνισμός κινυνέθουνε ζαιτίας μας. Με τίς φωνές και με τίς βρισιές, βέβαιον είναι πώς τ'ο ζήτημα τ'αργοπορεί, άφ'ού δ'ε στέκει σ'τη δύναμή του να τ'ο σταματήση. Στρεβλώνει τίς ιδέες τ'ου κόσμου, άπατ'α τ'ο δημόσιο. Λοιπόν είναι καμώματα πού κάθε σοβαρός, κάθε τίμιος άνθρωπος, αν τόντις τ'ου μέλει για τ'ο καλό, αν αγαπ'α τ'ήν αλήθεια, δ'χι μόνο πρέπει, μα έχει τ'ο χρέος να τ'α κατηγορήση άλύπητα, να τ'α καταγγείλη άδίσταχτα, ζάστερα και ρητά. Δ'ε σημαίνει τίποτα πού δ'ε Χατζηδάκης έγραψε μιάν Einleitung γερμανικά και πού άραδιάσε μέσα γλωσσολογίες. Φέρνεται άσκηση, φέρνεται όπως δ'ε γίνεται κανείς να φερθ'η

¹ Γράφοντας άφ'ό, δ'ε συλλογιόμην κανέναν έθρωπαίο γλωσσολόγο. Συλλογιόμην τ'ο Φιλήντα πού ίσα ίσα δημοσιέβεται ή γραμματική του και μου στέλνουνε τίς διόρθωσες για τ'α τυπογραφικά λάθια. Βέβαιον πώς δ'ε συγχρόνεται ή μακρηνή και είκοσόχρονη έργασία τ'ου Χατζηδάκη με τ'ήν έργασία τ'ου Φιλήντα. Βέβαιον πώς δ'ε Φιλήντας συχνά, πολύ συχνά γεμίζεται ή δέν ξέρει, επειδή να μην ξεχνούμε κιόλας πώς μόνος του έμαθε, χωρίς βιβλία, χωρίς τ'α χρειαζόμενα, τ'α συνηθισμένα τ'α μέσ'α—σ'την Άρτάκη! και σ'τη φυλακή! Μα τί να σ'ας πώ; Σ'την ουσία, σ'την παιδεία, έχει τ'ο κάτι εκείνο τ'ο φινό, τ'ο σκαλιστό, να, τ'ο διαμαντένιο εκείνο, πού σ'το Χατζηδάκη δέν τ'ο βλέπω.

σ'το ζήτημα τ'ο γλωσσικό. Σ'την Έθρωπη, από τ'ο φόβο τ'ής άδικίας, συχνά κατανούνε μερικοί να φοβούνται ως και κείνο πού είναι δίκιο να τ'ο πούνε. Ο Χατζηδάκης τ'ο γνωρίζει περίφημα και σ'α βιβλία του πάντα παραπονιέται—άφ'ός—πώς τ'όν άδικούνε! Θυμούνται οί Έθρωπαίοι τ'ήν επιστημονική του αξία και ξεχνούνε τ'ανάξια κι άντιεπιστημονικά όπου τ'ο πάθος τ'όν παρασέρνει. Πρέπει να καταλάβουνε τ'ήν κωμωδία. Ένας άνθρωπος πού μιλώντας με τ'ο Χρηστοθασίλη τ'ου λέει, γι'ατί με τ'ο Χρηστοθασίλη προσωπικά δέν έχει, πώς ε'ή δημοτική θ'α νικήση» (κ. Ρ. κ. Μ., Β', 330, 336), κ' έπειτα, σ'α μιλεί για μένα, χτυπ'α τ'ή δημοτική, τέτοιος άνθρωπος, μπορεί να ξεστομίζη δ'τι θέλει, δέν τ'αιριάζει όμως τ'α λόγια του να πιάνουνε κανέναν τόπο. Τ'α προσωπικά πού τ'ου χαλνούνε κάθε σωστή αντίληψη για τ'ή γλώσσα, έτσι τ'ου χαλνούνε και τ'α γλωσσολογικά του, καθώς νομίζω να τ'απόδειξα κιόλας (Ρ. κ. Μ., Β', 341 κι άκόλ.), ώστε και σ'τη γλωσσολογία του δέν μπορεί κανείς να τ'όν πιστέψη, άφ'ού τίποτα δέν τ'ου κοστίζει να π'η άνύπαρختο έναν τύπο, μόνο και μόνο γι'ατί εγώ είπα πώς υπάρχει (κ. π. κ. Αποσ. β'. Et. ng., 211). Η δέν ξέρει τ'όν τύπο και τότες τί γλωσσολόγος είναι, αν τ'α π'ο κοινά δέν τ'α παρατηρήσει;—ή καμώνεται, και τότες τί αξία έχει δ'ε λόγος του; Τ'ή γάλλισσα τ'ή διαβάζει κανείς σ'το Λεξικό τ'ου Βλάχου. Κι ωστόσο, για να πολεμήση τ'όν Πάλλη, προκήρυξε πώς τέτοια κατάληξη ποτέ δ'ε βρισκεται σ'ε όνομα ζώου θηλυκό (κ. Απίτηση σ'όν ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ, σ. 839· παρακαλούμε να δοθ'η προσοχή σ'το ύφος και σ'την ειλικρίνεια τ'ου ανθρώπου, όταν είναι αναγκασμένος να τ'αναγνωρίση, π'α πώς λέγεται ή γάλλισσα και στους δρόμους). Σ'τη Sprachfrage (σ. 73) κατηγορεί, γράφοντας έναντίο μου, τ'ήν ονομαστική τ'ου πληθυντικού άντροι (st. οί άνδρες [γρ. άνΤροι] (dieser Metaplasmus ist ganz unsinnig, denn man sagt doch nicht δ άνδρος, τ'όν άνδρον, τ'ων άνδρων sondern stets δ άνδρας», κτλ. [γράφε πάντα με Τ]. Οί άντροι ακούγονται σ'ε πολλά μέρια τ'ής Έλλάδας· ίδιος δ'ε Χατζηδάκης βάζει τ'ους τ'όπους οί άνδροι τ'ους άνδρους [γρ. άνΤροι, άνΤρους πού είναι τ'α μόνα ρωμαίικα] και σ'α δ'ε με πολεμ'α τ'ους λέει «Analogiebildungen»—φυσικά!—σ'την Einleitung, 378· σ. 377 βάζει και τ'ήν όνομ. άνδρος, πού πολεμώντας με τ'ήν άναίρουσε.

Ο ΙΣΚΙΟΣ ΤΟΥ ΠΕΘΑΜΕΝΟΥ*

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΜΕΡΗ ΤΡΙΑ

Π. Είναι κάτι π'ο σφιχτοδεμένο με τ'όν άνθρωπο. Είναι....
 ΑΝ. Σου τ'ο είπα· ή άδικία σου!
 Π. ....Είναι ή πχντοτεινή λύπη. Είναι κάτι πού με βασάνισε σ' όλη τ'ή ζωή πού πέρασα μαζι σου!
 Ε. Πατέρα! μη φεύγης!
 Π. Δ'ε μπορώ άλλο!
 Ε. Μητέρα....δ'ε πατέρας έχει ανάγκη από κατηγορία.
 ΑΝ. Τ'ο νοιώθω.
 Ε. Πρέπει να τ'ου δείξουμε όλη μας τ'ήν αγάπη.
 ΑΝ. Δέν άρκει αυτό, παιδί μου.
 Ε. Δέν άρκει;
 ΑΝ. Όχι...χρειάζεται κάποια θυσία.
 Ε. Άπό μέρος ποιανού;

(1) Κοίταξε φύλλα 223, 224 και 225.

ΑΝ. Και τ'ων δυό μας.
 Ε. Και δέν έχουμε τ'ή δύναμη να κάνουμε αυτό τ'ή θυσία;
 ΑΝ. Είναι πολύ μεγάλη π'ο πολύ για σένα.
 Ε. Για μένα;... Δ'ε γελάστηκε λοιπόν ή ψυχή μου; Πρέπει να διώξω τ'ή χαρά τ'ής ζωής μου;
 ΑΝ. Τί λές;
 Ε. Καλύτερα να μη νοιώθω κανείς τόσο πολύ μήτε τ'όν εαυτό του, μήτε τ'ους άλλους. Να μένη πάντα μέσα σ'το σκοτάδι τ'ής ουδετερότητάς του! Να φωτίζεται μονάχ' από τ'ο φώς τ'ής παιδιάτικης άθωότητάς του για να μη μπορ'η κανείς να τ'ου πάρη τ'ο φώς αυτό!
 ΑΝ. Ξένη μου!... συχώρεσε με για τ'ο κακό πού σου κάνω. Μα κ'εγώ δέν πονώ λιγώτερο από σένα.
 Ε. Όχι δέν πρέπει να πον'ας εσύ για χάρη τ'ου πατέρα.
 ΑΝ. Δέν τ'ου τ'ο φανέρωσα ποτέ.
 Ε. Όμως τ'ο κατάλαβε.... Άγάπησε παραπολύ κι αυτός.
 ΑΝ. Δέν είναι δικό μου τ'ο φταίξιμο σ'ότι έγινε και σ'ότι μπορεί να γίνη. Εγώ ήμουν πάντα ή σκληρα πού έκανε δ'τι τ'ήν πρόσταζαν.
 Ε. Ναι σ'ε βάραινε δ'ε τυφλός νόμος πού θέλει

να ύποτάζουμε τ'ή θέλησή μας σ'τη θέληση εκείνων πού από τ'ή φύση έχουν εξουσία άπάνω μας.
 ΑΝ. Δέν είχα τ'ή δύναμη ν' άντισταθώ.
 Ε. Επειδή δ'ε σου είχανε δώσει ποτέ τέτοια δύναμη.
 ΑΝ. Μα, κι αν τ'ήν είχα, τί ωφελούσε;... Ω! είναι φοβερό να καταλαβαίνης, δ'τι μ'ε όλη τ'ή δύναμή σου είσαι αναγκασμένος να κάνης εκείνο πού δ'ε θέλεις να κάνης.
 Ε. Ο νόμος τ'ής ανάγκης.
 ΑΝ. Και τώρα άνηχάξω κ'εσένα ν' ακολουθήσης τ'ο νόμον αυτό!
 Ε. Τώρα, μητέρα μου, εγώ τ'όν ακολουθώ με τ'ή θέλησή μου για να ξαναφέρω τ'ή γαλήνη άναμυσό σας.
 ΑΝ. Ξένη μου!... Πώς σπαραζεται ή καρδιά σου!
 Κ. Είναι ή θυσία!... δ'ε θ'α τ'όν ξαναδώ τ'ο Στέφανο.
 ΑΝ. Φτωχό μου παιδί!... Έδώ σ'την άγκαλιά μου...
 Ε. Α!
 ΑΝ. Τί είναι;
 Ε. Μου φάνηκε πώς είδα τ'όν ίσκιο του!
 ΑΝ. Πόσο τ'όν αγαπ'α;... Σώπα, χτυπούν.

«Αν άφτά δέν είναι παλινωδίες, δέν ξέρω τί πρᾶμα είναι. Κι άπορώ πώς μπορεί κανείς με τά σωστά του νά συνοριστή βιβλίον σάν τή Sprachfrage, πού νά μὴν τὰ μασούμε, είναι μπάστος κατάμουτρα δοσμένος στήν επιστήμη και στήν ἀλήθεια! Έγώ, νά σάς τό μολογήσω κιόλας, δέ βάζαζα· ὡς ἕνα βαθμό ἢ πομονή· στήν 'Απολογία μου, ὅπου ἀπάντησα τέτοια παρόμοια τοῦ Χατζηδάκη, χρίος μου τό νόμιμα νά τὰ χτυπήσω ἀλύπητα, χωρίς νάχη τό δικαίωμα κανέναν νά πῆ πώς οἱ τρόποι μου, ἀκόμη και στό χτύπημα, θυμίζουσε στό παραμικρό τούς τρόπους τοῦ Χατζηδάκη, τή λύσσα, τούς ἀφρούς, τάπισια κι ἀποκα λόγια, τίς βρισιές και τά σοφίσματα του, γιατί σοφιστής δέν είμαι, γιατί δέ με κόφτει γιά τά προσωπικά, γιατί με τούς ἀντίπαλους και τούς ὄχτρούς μου, πάντα τίμια φέρθηκα, δέν τούς συκοφάντησα, μήτε κλέφτες τούς φώναζα μήτε προδότες. Γιά τήν ἀλήθεια πολεμῶ. Ἄφτό μου φαίνεται πώς τό ξέρουμε ὡς κ' οἱ φίλοι τοῦ Χατζηδάκη. Τό λοιπό φόβο δέν ἔχω ἢ νίκη θάπομείνη δική μας.

Τό παραδέχομαι ὅμως πώς δέ φαντάζεται κανείς, μάλιστα πώς ὁ φρόνιμος, ὁ ταχτικός ὁ Ἑβρωπαῖος δέν μπορεί νά φαντασθῆ, κι ὅταν τοῦ τὰ ζηγήσουμε, δέν μπορεί νά καταλάβῃ τήν αἰτία ἢ τουλάχιστο—γιατί πρέπει νά λογαριάσουμε και τήν αἰώνια τῆ ζούλια τοῦ Ρωμιού—μῖαν ἀπό τίς ἀπειρες αἰτίες πού παρακινήσανε τό Χατζηδάκη νά σηκώσῃ τέτοιο πόλεμο ἐναντίον μου. Μιά φορά, ἰδῶ και χρόνια, μου ἔγραψε ἀπό τήν Ἀθήνα ὁ Περρῆς, ὁ ἀδερφός τοῦ τυπογράφου, πώς σέ μιά του κουβέντα γιά μένα με τό Χατζηδάκη, ἔμαθε τάκολουθα· στά 1886, ὅταν πῆγα στήν Ἀθήνα, ἔκαμα βίζιτα σέ πολλούς Ἀθηναίους—σωστό, ἔκαμα και τοῦ Κόντου!—μά ἐκεينوῦ δέν τοῦ ἔκαμα, και πρόστεσε πώς τέτοιο πρᾶμα δέ θά μου τό συχωρήσῃ ποτέ του και θά με πολεμήσῃ δεινῶ κ' ὑπέρδεινα.

Ὁ Ἑβρωπαῖος τώρα πού τᾶκούει ἀπορεῖ, κι ἀπορεῖ, ἐπειδὴ νομίζω πώς ξεχνᾷ κάτι σημαντικό, ξεχνᾷ τά ἱστορικά τῆς Ρωμισούνης, πού πρέπει νά

1) Κοίτ. τὰ κείμενα πού πάει και παραθέτει σ. 136-141, γιά νάποδείξῃ πώς ὑπάρχουσε μόνο νότια, πώς κενή γλώσσα δέν ὑπάρχει. Μήτε Σολωμό τολμᾷ νάναφέρῃ μήτε Βαλαωρίτη, ἀκόμη λιγώτερο ἔς είναι και μιά σελίδα δική μας—ἀπό τό Τ α ξ ἰ δ ι, λ. γ. ἐν τῆν ἀνάφερνε, ἐν τῆν ἀντίγραφε πιστά, ὑπέφερε κάτω σύρριζα ὅλο τό κόσμον τό σύστημά του.

μποῦνε σέ λογαριασμό. Αἰῶνες πολλούς και μακρινούς, τίςσερεις τουλάχιστο, καταήπτε ὁ Ρωμιός ποτηριές και ποτηριές φαρμάκι. Μπορεῖ νά πῆ κανείς πώς εἶχε καταστήσει τό καταφρόνιο τοῦ κόσμου, κάποτες και τοῦ ἑαυτοῦ του. Ποιός τόν ψηφούσε; Μά στοχασθῆτε κιόλας τί θά πῆ ἀψηφισιᾶ γιά ἕνα φιλότιμο προγονικό σάν τοῦ Ρωμιού. Και σήμερις ἀκόμη τόν καινε τά χρόνια τὰ περασμένα τοῦ πόνου και τοῦ καταδιωγμοῦ. Γνωστό στήν Ἑλλάδα, κι ἀπό ἀξιωματικούς τάκουσα, πώς τό νάφτη, τό στρατιώτη, ἰνοεῖται και κάθε δούλο, τόν κανείς ὅτι θέλεις, φτάνει λιγάκι νά τόν καλοπιάσῃς. Μπορεῖς μάλιστα νά θυμώσῃς, μπορεῖς νά μαλλώσῃς, νά βρίσῃς, νά δειρῃς τόν ἄθροπο. Δέν πειράζει. Δεῖξε του μονάχα πώς δέν τόν ἀψηφᾷς κι ὅλα ξεχασμένα. Βέβαια, τέτοια και στήν Ἑβρώπη τᾶπαντοῦμε, γιατί και στήν Ἑβρώπη, λήτεροι δέ ζήσανε πάντα οἱ λαοί. Στήν Ἑλλάδα σάν πῶ σαραντάβαθο τό κακό, ἐπειδὴ και τό φιλότιμο σαραντάβαθο. Ἐφοκλή ὅμως ἢ γιατρεία· μ' ἕναν ἔπαινο, με μιά λέξη—ἔς τό πούμε πιά, με μιά βίζιτα, μ' ἕνα βιβλίον πού θά στείλῃς και με μῖαν ἀφιέρωση πού θά βάλῃς στό ξώφυλλο, τὰ μπαλλώνεις. Φυσικά, και με τήν ἀφιέρωση και με τό βιβλίον, και με τῆ βίζιτα, είναι ἀξιος ὁ Ρωμιός νά σέ βρίσῃ. Μά πρέπει νά καταλάβῃς τί σημαίνει βρισιᾶ γιά τό Ρωμιό. Δέ σημαίνει τίποτα! Σέ βρίζει και μέσα του σου λέει· «Αἰ! βρίσε με και σύ. Τό κυριώτερο, νά μή μ' ἀψηφᾷς. Ἄμα δέ μ' ἀψηφᾷς, ἔπρῃ ἀδερφέ, δέν τό ξέρεις τάχα πώς κ' οἱ βρισιές μου δέν ἔχουνε νά πούνε; Σέ βρίζω· σου δείχνω λοιπόν πώς σ' ἔχω σέ ὑπόληψη». Τό προϋποθέτει ὁ Ρωμιός πώς δέ θά πᾶς νά πειραχθῆς γιά πρᾶματα τόσο συνηθισμένα. Βρισιές, θυμούς, μαλλώματα, χτυπήματα, πότε δέν τὰ εἶδε; Δέν τοῦ τσοῦζανε ἀφτά. Τό φιλότιμό του νά κολακίφῃς· ἀρκεῖ.

Τέτοια τὰ ψυχολογικά του. Και πώς ἀλλιῶς νά ζηγήσῃ κανείς τὰ ψυχολογικά τοῦ Χατζηδάκη, πού είναι κιόλας τάπλοϊκά, τὰ παλαιὰ ψυχολογικά τοῦ Ρωμιού; Ὁ Χατζηδάκης ἀξέφρα σου καταστρώνει ἄρθρο γεμάτο ἔπαινους μέλι γιά κάποιους Κένταυρους τοῦ Boltz. Γιατί τάχα; Γιατί με τόν Boltz εἶχε φίλις. Τό κωμικό ἐκεينو τό περιοδικό τοῦ H. C. Muller—Ἑλλάς—τόν εἶχε πρῶτο του συνεργάτη. Γιατί; Γιατί ὁ H. C. Muller δόξαζε σέ κάθε φύλλο τό Χατζηδάκη, ἐνῶ μιλοῦσε γιά ἕναν Krumbacher μ' ἕνα ὄρος πού

εἶταν ἀριστούργημα. Γνωρίζω ἄλλους πάλι πού ἰναντιωθήκανε στά γερά τό Χατζηδάκη γιά κάμποσα σπουδαῖα γλωσσολογικά, ἴσια ἴσια γιά κείνα πού μαζί μου πολεμᾷ. Πῆγανε και τόν ἤθρανε σπίτι του στήν Ἀθήνα. Τέλειωσε ὁ καθγάς. Μήπως δέ μᾶς τό μολόγησε ἕαστερα κι ὁ ἴδιος, δίχως νά τό ὑποφιασθῆ; Μήπως δέν παραπονέθηκε—κάπως κλαψιάρικα μάλιστα—στό γράμμα του τό δημόσιο πρὸς τόν Th. Reinach (κ. Ρ. κ. Μ., Β', 353), πώς τοῦ ἔδωσα νά καταλάβῃ νά μή μου στέλῃ πιά τά βιβλία του; Βλέπετε λοιπόν πόσο τόν ἀψηφούσα! Νά, παιδιακήσια, παιδιακήσια καμώματα και νά μή φοβᾷστε· ὅσο πῶ παιδιακήσια τὰ φανταστήτε, τόσο και πῶ σιμά στήν ἀλήθεια. Ὁ μόνος φόβος είναι πού ποτέ σας δέ θά τό νοιώσετε ὡς πού φτάνει τό παιδιακήσιο.

Τὰ παιδιὰ ὅμως, καλὸ νά τό ξέρῃ κανείς πώς είναι παιδιὰ. Καλὸ νά ξέρῃ πώς ὑπάρχουσε και κακά παιδιὰ. Φρόνιμο μάλιστα νά τὰ βάζῃς κάποτες και στήν κόχη, γιατί σήμερα ἢ Ἑλλάδα μεγάλωσε και πρέπει τὰ παιδιακήσια νά τελειώσου. Ἄντις νά προσέχουμε σ' ἕνα Χατζηδάκη, πολὺ πῶ δικιο, πολὺ πῶ ἀξιο προσοχῆς νά δοῦμε τί γίνεται στήν Ἑλλάδα ἴσια ἴσια στόν καιρό πού ζοῦμε. Ἀνέλπιστα πρᾶματα, μά τό ναι, πρᾶματα πού μήτε θά τολμούσε κανείς νά τὰ βάλῃ με τό νοῦ του, εἶδε ἢ Ἑλλάδα στά τελεφεταῖα ἰδῶ τά χρόνια. Βγήκε, ξεφύτρωσε ἀπό τό χῶμα τό παλιὸ και ἅγιο ἀλάκαρη φιλολογία. Κι ἀφοῦ εἶχα παράπονα με τόν κ. Brugmann, ἔς μου δόση τήν ἔδεινα νά παραπονεθῶ πιά και γιά τήν ἀκόλουθη φράση πού ἔγραψε στό πολυτίμὸ του τό ἔρρο: «Möglich ist ja, dass die Einsichtigen unter den Griechen, die jetzt ein kleiner Haufen sind, bald Wandel schaffen, zumal wenn ein sprachgewaltiger Schriftsteller, ein gotbegnadeter Sprachkünstler ihr Bundesgenosse würde» (δ. εἰ. σ. 221). Πρέπει τώρα και γῶ νά παρακαλέσω τόν τίμιο τό μάστορη νά μου πῆ τί γλωσσόδυναμους συγγραφεῖς, τί οὐρανοφώτιστους γλωσσότεχνίτες ὀνειρέβεται πού νά ξεπερνούνε τόν Παλαμά, τόν Πάλλη, τόν Ἑρμονα και τόν Ἀργύρη, γιά νά μὴν ἀναφέρω και τούς ἄλλους; Μῆ θρησῆτε τάχα πώς κι ὁ ἴδιος με τόν Πάλλη σ' ὅλα συμφωνῶ. Μά ὅποια ἰδέα κι ἂν ἔχει κανείς γιά τό ἔργο του, ὅποια ἰδέα μάλιστα κι ἂν ἔχει γιά τό ζήτημα τό γλωσσικό, τόν πλάστη, τό γλωσσοπλάστη πού λέ-

Ποιός νάναί;
 Ε. Ἐκεῖνος!
 ΣΤ. Μὲ συμπαθατέ...
 ΑΝ. Ἐσύ! ἰδῶ; γιατί ἤρθες;
 ΣΤ. Νόμισα, ὅτι ἦταν καιρός νάρθῶ.
 ΑΝ. Ὅχι δέν ἔπρεπε νάρθῃς.
 ΣΤ. Ὅχι; λοιπόν τόσο γλήγορα κουρατήκατε νά με βλέπετε μπροστά σας;
 Ε. Στέφανε... πρέπει.
 ΣΤ. Πρέπει! ὥστε μ' ἕνα ἀπρόπειν είναι ἀνάγκη νά ξεγράψω ἀπό μέσα μου ὅτι ἦταν ὡς τώρα γιά μένα ἢ ἰδία ἢ ἀνάγκη τῆς ζωῆς;
 Ε. Μὴ μᾶς μιλήσῃς με σκληρὰ λόγια... Δέν ὀδηγάμε ἐμεῖς τώρα τόν ἑαυτό μας ἀνάγκη δυνατώτερη ἀπό τῆ θέλησή μας κυβερνάει τῆ ζωῆ μας και μᾶς ὑποχρεώνει νά κανομε ὅ,τι δέ θά τό θέλαμε ποτέ.
 ΣΤ. Παντοῦ ἢ ἀνάγκη κ' ἐγὼ πιστεῦσα πώς στέκεσαι ψηλότερα ἀπό κάθε ἀνάγκη.
 Ε. Ναι· ὅταν πρόκειται γιά μένα· μά ὅταν είναι γιά τούς ἄλλους ὑποτάζομαι στή δύναμή της.
 ΑΝ. Στῆ δύναμη πού μᾶς δείχνει μόνο τό δρόμο πρὸς τῆ θυσία τῆς πῶ κρυφῆς και τῆς πῶ γλυκειᾶς μας λαχτάρας.

ΣΤ. Και νά μὴν ξέρω τό μυστήριό τῆς ἀνάγκης αὐτῆς. Μὲ ρίχνετε μέσα σέ κατασκότεινο λαβύρινθο και μοῦ δίνετε ὀδηγὸ μόνάχο τῆ σκέψη μου, βυθισμένη πιά σέ πηχτὸ σκοτάδι.
 Ε. Μὴ ζητήσῃς νά μάθῃς τήν ἀφορμή· δέν τολμᾷμε ν' ἀφίρουμε μήτε τόν ἴδιο τόν ἑαυτό μας νά τήν ἰδῆ καθαρὰ τῆ μαντεύουμε μόνο.
 ΣΤ. Νόμισα ὅτι εἶχα τό δικαίωμα νά τῆ μαθῶ. Μά βλέπω καλὰ πώς δέν ἔπρεπε νάφισω τόν ἑαυτό μου νά πιστέψῃ, ὅτι κάτι ἤμουνα κ' ἐγὼ γιά ἑσᾶς· δέν ἔπρεπε νά ξεγελῶ τῆ ὑπαρξή μου με τέτοια χαρὰ.
 Ε. Στέφανε!
 ΑΝ. Ὅχι· δέ λῆς ἀλήθεια· ἤσουνα και παραπολὸ γιά ἑμᾶς· και γιά τοῦτο τώρα ἢ θυσία μᾶς είναι τόσο σκληρή.
 ΣΤ. Δέ θέλω με τό παράπονό μου νά ξεχειλίσῃ ἢ πίκρα σας. Κι ἀφοῦ μοῦ τό λέτε ὅτι ἤμουνα κάτι παραπολὸ γιά σας, ἔχω τῆ δύναμη ν' ἀποσώσω τῆ θυσία σας με τῆ θυσία τῆς χαρᾶς μου, γιατί μοῦ μένει ἢ παρηγοριά, ὅτι, ὅσο κι ἂν εἶμαι μακριὰ σας θά εἰσαστε πάντα κοντά μου.
 Ε. Ὡ! πῶς σφίγγει τῆν καρδιά μου ἢ λύπη τοῦ παντοτεινοῦ χωρισμοῦ!

ΣΤ. Ναι, τοῦ παντοτεινοῦ!
 ΑΝ. Ὅχι!
 ΣΤ. Θά ζοῦμε δίχως τόνειρο τῆς ζωῆς.
 Ε. Στέφανε!
 ΣΤ. Μά, ἀφοῦ ὑποταζόμαστε στήν ἀνάγκη, πρέπει νά σῶση και τόνειρο...
 Ε. Στέφανε! μὴ φεύγῃς ἔτσι!
 ΣΤ. Γιά τίς μεγάλες θυσίες χρειάζεται γλήγορη και μεγάλη ἀπόφαση Δέν πρέπει, πρῖν ἢ ἀπόφαση γίνῃ κ' ἔργο, νά δίνουμε στήν καρδιά μας και στό νοῦ μας τόν καιρό νά νοιώσου πόσο φοβερό τούς είναι ὅ,τι θά κάνουμε. Και τώρα, πού ἢ φωνή σου με γύρισε πίσω, πού θά βρῶ τῆ δύναμη νά ὑποταχθῶ στήν ἀνάγκη;
 Ε. Στόν ἴδιο τόν πόνο μας.
 ΑΝ. Στήν παντοτεινὴ θλίψη μας.
 ΣΤ. Τό βλέπω, ὅτι ἢ λύπη τοῦ χωρισμοῦ αὐτοῦ είναι μεγαλειότερη ἀπό τῆ δύναμη δλωνῶν μας, γιά τοῦτο κ' ἢ θλιμένη ψυχὴ μου φοβᾶται νά τόν ἀντικρύσῃ. Μά γιατί ἢ τῶση ἀγάπη σας δέ μπορεί νά τότε ματαιώσῃ;
 ΑΝ. Ἐπειδὴ τότε γέννησεν ἢ ἰδία ἢ ἀγάπη μας.
 ΣΤΕΦ. Δέν ἔχω πιά δύναμη νά σκεφθῶ. Ὁ νοῦς μου σταματᾶει· ὅλα ὅσα γίνονται μοῦ φαίνον-

γεται Πάλλης, χρωστᾶ πάντα κανείς νὰ τὸν προσκυνῆσῃ, κ' ἡ ἀλήθεια ἔτσι τὸ θέλει. Δὲ μελέτησα τὸ Λουτέρο γιὰ νὰ συγκρίνω, γιὰ νὰ ξέρω σὲ τί βαθμὸν σταθῆκε στὴν ἐποχὴ τοῦ ὁ γλωσσικὸς δημιουργός. Μελέτησα περισσότερο τὸν Descartes καὶ τὸ Montaigne ποὺ κι ἀφοῦ ἀναγκαστήκανε μιὰ φορά νὰ δημιουργήσουνε. Καὶ δὲ δισταζῶ νὰ τὸ πῶ ἡ δημιουργικὴ δύναμη τοῦ Πάλλη μεγαλύτερη, πιὸ δεινὴ κι ἀπὸ τοῦ Montaigne κι ἀπὸ τοῦ Descartes. Δὲ μιλῶ γιὰ τὴ φιλοσοφία, γιὰ τὸ πνεῦμα δὲ μιλῶ μιλῶ γιὰ τὸ ξεχωριστὸ ἐκεῖνο τὸ χάρισμα ποὺ ἔχει ἕνας ἄνθρωπος νὰ πλαθῆ λέξεις, νὰ πλαθῆ ὄρους καὶ νὰ τοὺς πλαθῆ σὲ κάθε εἶδος γραφῆ, στὴν ποίηση, ὅπως καὶ στὴ φυσιολογία, στὴν ἱστορία τοῦ Θουκυδίδη ὅπως καὶ ἀστρόνομικὰ τῆς σημερινῆς μας ἐπιστήμης. Εἶναι τόντις νὰ σαστῆσῃ ὁ λογισμὸς. Μὰ στὸν κόσμον τῆς φαντασίας, στὸν κόσμον τῆς ἰδέας, δὲν εἶναι νὰ σαστῆσῃ κανείς μ' ἕναν Παλαμᾶ ποὺ μὲ τὴν πελώρια τὴν ψυχὴ του φάρδυνε, ὡσπου μέσα νὰ συμπεριλάβῃ ὅλη τὴν πλαση, τὰ σύνορα τὰ ποιητικὰ, καὶ τώρα, πότε μὲ μιὰ λέξη ἀπλὴ ἀπλὴ—τὴν ἀνοιξη, τὴ νύχτα, τὴ μέρα—πότε μὲ μιὰ λέξη δική του, σὰν τοῦ Goethe τὸ wellenathmend ἢ τὸ feuchtverklürlé Blau, πότε μὲ μιὰ λέξη γνωστὴ ποὺ τῆς φυσικὴ νόημα καινούριο, σὰν τοῦ Hugo τὸ fauve ἢ τὸ sombre, τὴν ποίηση τὴν ἑλληνικὴν, τὴν κλέφτικὴν τὴν ποίηση, τὴν ἔκαμε ἀφοῦ ποίηση παγκόσμια. Δὲν ὑποψιζέται κανείς πόση τέχνη, πόση δουλειὰ καὶ πόση ψυχὴ χρειαστήκανε γιὰ νὰ γίνουνη κ' οἱ ἀπίστευτοι ἐκεῖνοι τοῦ Ἑρμοῦ οἱ στίχοι. Θαρρῶ πὼς κάμποσα διάβασα σὲ πολλὰς γλώσσας· θαρρῶ πὼς δὲ μοῦ λείπει καὶ κάποια κριτικὴ. Ἀνατριχιάζω διαβάζοντας τὸν Ἑρμόνα, σὰ νὰ βλεπᾶ πράγματα, ποὺ σὲ καμὴν ἄλλῃ, φιλολογία δὲν τὰ εἶδα, δὲν μπορῶ νὰ τὰ δῶ. Κι ὁ Ἀργύρης, σὰ μικρὰ μικρὰ του τὰ δηγήματα, σὲ μιὰν ἀστραψιὰ, σοῦ ξεσκεπάσει τόσο καταβάθα τὴ Ρωμισόνη, ποὺ μπορεῖς χρόνια νὰ φιλοσοφήσῃς, νὰ συλλογίσῃς χρόνια, προσπαθώντας νὰ καταλάβῃς ὡς ποῦ πῆγε ἡ ματιὰ του.

Μὰ θέλετε νὰ σὰς πῶ τί τρέχει; Neogræca sunt, non leguntur. Ἄς εἶναι καλὰ πεντέξη ἀγαθοὶ ἄνθρωποι ποὺ διαβάζουνη τὰ ρωμαϊκά, ποὺ τὰ θορυβώνουνη κιόλας. Οἱ ἄλλοι δὲν τοὺς μέλει. Τὸ γλωσσικὸ τὸ ζήτημα κάποτες ξυπνᾶ τὸν κόσμον· τὰ ρωμαϊκά τὰ φιλολογικὰ, ποῖος σπᾶνει τὸ κεφάλι του γιὰ δᾶφτα; Οὔτε τὰ προσέχουνη, οὔτε τὰ ξέ-

ρουνε. Ἄν ἀφτὰ ποὺ γίνουνη στὴν Ἑλλάδα, γίνονταν στὴν Ἑβρώπη, θὰ φώναζε ὁ κόσμος πὼς θάματα βλέπει. Κάτι τέτοιο μοῦ ἔλεγε ὁ Πάλλης μιὰ, μέρα καὶ μπορῶ νὰ τοῦ ἀποδείξω πὼς δίκιο εἶχε. Ὁ φίλος μου ὁ Ν. Ἐπισκοπόπουλος κἀθησε ὅλη του τὴ ζωὴ στὴν Ἀθῆνα κ' ἔγραφε ἄρθρα, ἢ σὰν περιοδικὰ ἢ στίς φημερίδες. Ποῖος τὰ διαλάλησε ποτέ του; Ἴδου ὅμως ποῦ ἔρχεται ὁ Ἐπισκοπόπουλος στὸ Παρίσι· πᾶνει καὶ γράφει ἄρθρο γαλλικὰ, τοῦ τὸ δημοσιέβει ἕνα περιοδικὸ, καὶ ἄμα βγήκε, ἄμα διαβάστηκε, διαλαλήθηκε ἀμέσως· ὁ Ἐπισκοπόπουλος ἔβγαλε ὄνομα σὲ μιὰ πολιτεία σὰν τὸ Παρίσι, μπορεῖς νὰ πῆς, ἀπὸ τὸ πρῶτὸ στὸ βράδυ. Θὰ μοῦ πῆς τὸ ἄρθρο πρώτης ἀράδας (κ. La Revue, 1 Juin, 1906). Καὶ τί πειράζει; Μήπως ἀπὸ τὴν Ἀθῆνα στὸ Παρίσι ἀλλάξε ὁ Ἐπισκοπόπουλος; Ὅχι· ὁ ἴδιος ἄνθρωπος πάντα. Μὰ νὰ τί βλέπεις, σὰ γράφει κανείς σὲ μιὰ μεγάλη γλώσσα—καὶ γιὰ ἕνα μεγάλο δημόσιο. Νὰ μὴ σὰς τὰ κρύφτω, χάρηκα ὑπερβολικὰ, καὶ γιὰ τὴν ἀγαπῶ τὸν Ἐπισκοπόπουλο καὶ γιὰ νὰ μάθουνη οἱ δικοὶ μας, ποὺ ἀνάσκελα τώρα θὰ πῆσουν ἀπὸ τὸ θαυμασμὸ, ἐνῶ πρῶτα οὔτε νοῶσανε τὸν ἄνθρωπο.

Λοιπὸν ἔχω δίκιο νὰ λέω πὼς ἂν ὁ Πάλλης, ὁ Παλαμᾶς, ὁ Ἑρμόνας κι ὁ Ἀργύρης, ἀντὶς νὰ πολεμοῦνη μὲ τοὺς δασκάλους, γράφανε σὲ μιὰ γλώσσα γνωστὴ, θὰ δοξαζόντανε ἄψε σβῆσε, ἄφησε ποῦ ὅσο καταπληχτικὴ κι ἂν εἶναι ἡ δημιουργία στὴν Ἑβρώπη, τὸ νὰναγκάζουνη δημιουργώντας τὴν οὐσία τοῦ ἔργου σου, νὰ δημιουργῆς καὶ τὴ γλώσσα καὶ τὸ ὄφρος, θέλει κάτι ποὺ καὶ στὴν Ἑβρώπη δὲν τὸ βρίσκεις. Ἀλήθεια, σὰ νὰ μὴν τὰ βλέπῃ ὁ κόσμος ἀφτὰ, κ' ἔχοντας τέτοιους ἄνθρώπους, πάμε καὶ μὲ τὰ σωστὰ μας μιλοῦμε, σὰ νὰ εἴτανε πρόσωπο, γιὰ ἕνα κούτσουρο, γιὰ ἕνα Χατζηδάκη. Ἄς πῶ τώρα καὶ γὼ ἕνα μέγα ἔπος—ἢ ἄς τὸ πῆ στὴ θέση μου ὁ Ἡσίοδος· ἀθανάτων μετὰ φύλον ἴτον, προλιπόντ' ἀνθρώπους, Αἰδῶς καὶ Νέμεσις! Μὰ τὸ Δία! Ντροπὴ νὰνακατώνουνη! Χατζηδάκηδες στὸ δίκιο τὸν ἀγῶνα τῆς ἰδέας.

*

Δὲν εἶχα κανένα σκοπὸ νὰ θυμῶσω, νὰ μαλλῶσω καὶ νὰνάψω. Ἄρχισα νὰ γράφω τὸν πρόλογό μου στὴν κάμαρα μιᾶς φτωχῆς ἄρρωστης ποὺ συχωρέθηκε ἡ καημένη. Ὁ πῶ ἄλλου τὰ ἱστορικὰ τῆς, ποὺ ἴσως σταθοῦνη καὶ χρήσιμα γιὰ τὸ μεγάλο τὸ

ζήτημα τῆς υἱείας. Τὸν πρόλογό μου νόμιζα πὼς θὰ τὸν κάμω μικρόνε, γιὰτὶ τότες δὲν ἄδειαζα καὶ πολὺ. Δὲ θὰ τοῦ ἀλλάξω τὸνομά του, νὰ μείνη σὰ θυμητᾶρι. Ὅταν κανείς βλέπει τὸ θάνατο ἀπὸ κοντὰ, ὅπως τὸν εἶδα ὡς τώρα κάμποσες φορές, ἡ ἀθρόπινη ταραχὴ, τὰ φιλότιμα, τὰ προσωπικὰ—καὶ τί πρόσωπο δὲ σβῆνεται μπροστὰ στὸ αἰώνιο πρόσωπο τοῦ Χάρου;—τὸ πάθος· καὶ τὸ μῖσος, τοῦ ἔρχουνη σὰν ξένου κόσμου πράγματα, κακορίζικα καὶ τιποτένια. Γιὰ τούτο θαρρῶ πὼς ὁ θάνατος μεγαλώνει τὸ λογισμό τοῦ ποιητῆ. Ἐνα ξέρω μονάχα ποῦ ἄλλο τόσο νὰ μεγαλῶνη τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά, κ' εἶναι ἡ Ἀγάπη. Κοντὰ στὸ θλιβερὸ κρεβάτι ὅπου ξεψυχοῦσε γλυκὰ, νέο ἀκόμα, ἕνα πλάσμα ταπεινὸ, ἔτυχε ἴσια ἴσια νὰκούσω ἕνα λάλημα τῆς ζωῆς. Ἀπὸ τὴν Πόλη, ἀπὸ τὸ Βυζάντιο τὸ παλιό, ἀπὸ τὰ κλασσικὰ τὰ παλάτια τοῦ Δασκαλισμοῦ—καὶ τῆς Νέκρας—μοῦ ἔστειλε ὁ φίλος ὁ Πανταζῆς ἕνα χαρτάκι λιθογραφημένο, ποὺ θέλω νὰ σὰς τάντιγράψω καθὼς εἶναι· ἀπλὰ τὰ λόγια, καὶ μέσα τους οὐρανὸς ποὺ ἄξαφνα ξανοίγει·

ὁ Ἀλέξ. Α. Πανταζῆς

καὶ

ἡ Εὐφροδίκη Μ. Μεζίκην

ΣΤΕΦΑΝΩΦΗΚΑΝΕ

Στὴν Πόλη οἱς 11 τοῦ Δεκέβρη 1906.

Στεφανωθήκανε! Τί ὠραιο, τί μυρωδάτο καὶ τί μακριὰ ποὺ πᾶει. Σοῦ ξεσκεπάσει μονοματίας τοὺς μελλούμενους αἰῶνες, τίς ἀρίφνητες τῆς Ρωμισόνης τίς γενιές, σοῦ φανερώνει τὴν πλημμύρα καὶ τὴ χαρὰ τῆς ἰθνηκῆς ψυχῆς. Πὼς νὰ τελειώσω καλύτερα τὸν Πρόλογό μου παρὰ μὲ τέτοιο μῆνυμα ζωῆς ποὺ δὲν τελειώνει; Ἐμεῖς δὲ φοβοῦμαστε νὰ συνειδέουνη εἰκόνες ποὺ μοιάζουνη ἀντίθετες καὶ ποὺ δὲν εἶναι, τὸ θάνατο μὲ τὴ ζωὴ, μὲ τὴ χαρὰ τὴ θλίψη, τὸ χαμόγελο μὲ τὸ δάκρυ. Τὰ ξέρει ὅλα κι ὅλα τὰ δοκίμασε ἡ καρδιά μας, ποὺ εἶναι ἀθρόπινη καρδιά. Μιὰ σειρά μᾶς δείχνει ὁ ἄνθρωπος, μιὰ σειρά ἡ Ἑλλάδα ἡ νιογέννητη συνάμα καὶ γέρικη, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἀρχὴ ὡς τίς μέρες τίς δικές μας, κ' ἔτσι τὸ παρελθὸ μὲ τὸ μέλλο, στὸ στήθος τῆς τὸ ἀθάνατο, μᾶς μᾶς τὰ συγκρατᾶ ἡ σωτήρια Ἰδέα.

Κεριακὴ, ἔφτὰ τοῦ Γενάρη—Παρασκευῆ, εἰκοστὴ ἐνιαυτοῦ τοῦ Θεριστῆ, μεσημέρι, 1906.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ταὶ τόσο παράξενα! Νομίζω, ὅτι παραδέρνουμαι μέσα σὲ τρομαχτικὸ ὄνειρο, μὰ καὶ μὲ τρομάζει περισσότερο τὸ ζῦπνημα.

ΕΝ. Ὁ δὲ διώξουνη τὸν τρόπο μας στὸ μεγάλο τὸ ζῦπνημα, ὅταν δὲ θὰ μᾶς φοβίξῃ πιὰ ὁ χωρισμός.

ΣΤ. Μὴν τὸ λές αὐτὸ τόσο ἤσυχτα! Ἡ γαλήνη σου κλεῖ μέσα τῆς τὴν ἡσυχία τοῦ θανάτου!

ΕΝ. Καὶ τῆς παντοτεινῆς μοναξιάς, ποὺ κανείς δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ τὴν τυχᾶξῃ μὲ τίς τρικυμίες τῆς ζωῆς.

ΑΝ. Σῶπα!

ΣΤ. Καὶ ὅπου κανένας ἴσκιος δὲ θάρρη νὰ σταθῇ ἀνάμεσὸ μας.

ΑΝ. Σωπάτε!...Σωπάτε! Δὲ βαστῶ πιά γ' ἀκούω τὸν ἡσυχον πόνο σας!... Ὡ! γιὰτὶ νὰ μὴν κλαίτε!...Δὲ θὰ μὲ φοβίξατε τόσο...Μὰ οὔτε κ' ἐγὼ μπορῶ νὰ κλάψω...

ΕΝ. Μητέρα!

ΑΝ. Φτωχὰ μου παιδιὰ!...Μὰ ὄχι! ὄχι!... Δὲ θὰ γίνῃ αὐτό. Καμιά ὑπακοὴ στὸν τυφλὸ νόμο τῆς ἀνάγκης, ἐπειδὴ τώρα δὲν τὸ θέλω κ' ἐγὼ. Τὰ κοῦτε; δὲν τὸ θέλω!...Ὁ θὰ στήσω δυνατὴ κι ἀσάλευτη τὴ θέλησή μου ἀντίκρου στὴν τυραννικὴ θέληση. Ἐγὼ κ' ἐγὼ, Εἰνή, ἀπὸ τὴ φύση κάποια ε-

ξουσία. Δὲ θ' ἀφίσω νὰ μοῦ τὴν πάρουν ἔτσι εὐκολὰ!

ΕΝ. Μητέρα, σκέψου!

ΑΝ. Ναί, εἶμαι μητέρα καὶ πρέπει νὰ ὑπερασπιστῶ τὸ παιδί μου. Εἶμαι δυνατὴ κ' ἐγὼ τώρα γιὰ νὰ νικήσω τὸν ἀδικητὴ ἐγωισμό!...Στέφανε, δὲ θὰ φύγῃς...Ὁ μείνης ἐδῶ!

ΣΤ. Πῶς;

ΑΝ. Ναί· θὰ μείνης ἐδῶ! Ἀπάνω ἀπὸ τὸν τυφλὸ νόμο τῆς ἀνάγκης στέκεται τὸ δίκιο. Καὶ πρέπει τώρα τὸ δίκιο νὰ βγῇ νικητῆς ἀπὸ τὸ σκληρὸ τοῦτον ἀγῶνα. Ὁ χωρισμός αὐτός, ἂν γίνῃ μὲ τέτοιον τρόπο, θὰ εἶναι ἡ καταδικὴ κι ὁ θάνατος τῆς ἀθωότητος ἀπὸ τὸν ἐγωισμό, τὸ ψέμα, τὴν κακία!

ΕΝ. Μητέρα! ἄς μὴν ζυπνήσῃ τόσο ἀγρία ἡ θέλησή σου. Μπορεῖ νὰ φέρῃ χειρότερο κακό.

ΑΝ. Ὅχι! Ἐχει τόση δικαιοσύνη μέσα τῆς ἡ θέλησή μου, ὡστε μονάχα τὸ ψέμα θὰ τὴ φοβηθῇ.

ΣΤ. Μένω.

ΑΝ. Βοηθός μου καὶ δυναμωτής μου στὸν ἀγῶνα ποὺ ἀρχίζω γιὰ τὴν εὐτυχία σας.

Ε. Γιὰ τὴν εὐτυχία ὄλων μας, μητέρα.

ΑΝ. Ἡ δική μου πῆθανε...Μὰ ὄχι! εἶπες ἀλήθεια. Ὁ ξαναβρῶ τὴν εὐτυχία μου στὴ δική σας. Ὁ ἀντικρῶσ καὶ πάλι τὴ χαμένη χαρὰ τῆς ζωῆς

στὴ λάμψη τῆς δικῆς σας χαρᾶς!

Ε. Ὁ πατέρας!

ΠΑΥΛ. Ἐδῶ εἶσατε καὶ πάλι ὄλοι. Στέφανε, σὲ περίμενα.

ΣΤ. Νὰ ποῦ ἦρθα.

ΠΑΥΛ. Ἀργήσε; σὲ περίμενα ἀπὸ χτῆς, προτοῦ φανερώσω τὸν κρυμμένον ἑαυτό μου.

ΣΤ. ἦρθα τώρα, ποὺ ἔπρεπε νᾶρθω.

Π. Καλὰ· θὰ μιλήσουνη καὶ τώρα... Μὰ ἤθελα νᾶμαστε οἱ δύο μας μόνο.

Ε. Πρέπει νὰ φύγουνη;

Π. Ναί· σὰς παρακαλῶ.

ΑΝ. Ἐγὼ, ὑποθέτω, μπορῶ νὰ μείνω.

Π. Ὅχι· θὰ μιλήσουνη ἐγὼ κι ὁ Στέφανος μόνο. Κανένας ἄλλος.

ΑΝ. Ὁ μιλῶσουνη ὅμως ὕστερα κ' οἱ δύο μας.

Π. Πολὺ καλὰ. Φύγετε τώρα.

ΣΤ. Λοιπὸν, κύριε Παύλο;

Π. Ἄκουσε, Στέφανε· νομίζω, ὅτι μπορῶ νὰ μιλήσω λεύτερα μαζί σου.

ΣΤ. Ὑποθέτω, ὅτι δὲν ἔχετε καμιά ἀφορμὴ νὰ πιστεῦτε τὸ ἀντίθετο.

Π. Ὅχι βέβαια. Γι' αὐτὸ πῆρα καὶ τὴν ἀπόφαση τούτη...Πρέπει ὅμως σ' ἐμεῖς σὲ ρωτήσω νὰ

ΣΤΟ ΚΛΑΙΡΧΕΝ ΜΟΥ

I
Κοντάει η νύχτα να πεθάνη
και το τραγούδι μας δεν τέλειωσε.
Όταν σέ λίγο το σκοτάδι
πιάση να λυώνη
κι' ο ύπνος φεύγη,

II

Ki' η νύχτα πάει να πεθάνη.
Σε λίγο πιά δεν θα γρουκώμε
τά ουγαλά γλυκομυλήματα των λουλουδιών.
Στου ήλιου τες πρώτες πλανερές άχτιδες
θα σβύση το τρεμούλιασμα των άστεριών,

III

Πάμε πριν η αύγη ροδίση
και τα όνειρα χωθούν στα προσκεφάλια,
πύμε σ' άθάνατα άκρογιάλια
κάτω απ' τους ήσκιους να κρυφτούμε
βαθειά μέσο σ'ό άνήλιο δάσος.

München Juli 1906.

S. P. P.

Η « Ακαδημία » των Goncourt, με τους Δέκα της,
βρίσκεται σε μεγάλη κίνηση. Έκατό έργα, άπάνω κάτω,
μυθιστορήματα τα περισσότερα, είναι σταλμένα για το φε-
τινό της το διαγωνισμό. Ο διαγωνισμός άφτός είναι ο τέ-
ταρτος που κάνει ήσκιος ή « Ακαδημία », και
στούς εκατό τόσους συγγραφούς που στείλανε έργα τους ξε-
χωρίζουν πολλοί με άληθινή άξία. Έχουν άρκετή δουλειά,
και δύσκολη, οι κ. κ. Δέκα. Τήν περασμένη χρονιά το
βραβείο δόθηκε σ'όν Claude Farrère, σ'τά 1904 βραβεύτη-
κε ο Léon Frapié, σ'τά 1903 το βραβείο το πήρε ο An-
toine Nau. Για το φετινό βιβλίο που θα βραβεύτ'ε, και
για το συγγραφέα του, θα γράψουμε άμα θγούν τ' άποτελέ-
σματα του διαγωνισμού.

μου άποκριθής μ' όλη σου τήν ειλκρίνεια
ΣΤ. Συνήθισα πάντα μου να μιλω έτσι.
Π. Λοιπόν... άγαπής τήν Ξένη ;
ΣΤ. Κάτι περισσότερο· ή Ξένη είναι για μένα
ή ίδια ή ζωή μου· τί λέω ;...είναι κάτι παραπάνω
κι από τή ζωή.
Π. Τόσο το χειρότερο.
ΣΤ. Μπορώ να μάθω γιατί ;
Π. Γιατί πρέπει να τήν ξεχάσης.
ΣΤ. Να τήν ξεχάσω ;...Τό νομίζετε έσεις αυτό
δυνατό ;
Π. Πρέπει.
ΣΤ. Λημονάει κανείς τή ζωή του όσο ζή ;
Π. Έχεις δικιο· αυτό έπρεπε να τό ξέρω, άφου
τόσα χρόνια είχα κι άλλο παράδειγμα μπροστά μου
κάθε στιγμή. Λοιπόν άφου είναι· έτσι, άς βρούμε
άλλα λόγια. Πρέπει να μ' ξαναδής τήν Ξένη.
ΣΤ. Τό συλλογιστήκατε καλά αυτό που μου
λέτε, κύριε Παύλο ;
Π. Καταλαβαίνω τί θέλεις να μου πής : έρχου-
μαι πολύ άργά να σου τό ζητήσω· τό ξέρω· γι'αύ-
τό με βλέπεις να σου μιλω άρκετά παρακλητικά.
Δέν τό ζητώ· παρακαλώ .Στέφανε, είναι άνάγκη
να γίνη τωρα ήκείνο πούπρεπε να κάμω, πριν από

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιά τήν Ελλάδα Δρ. 10. — Γιά τό Έξωτερικό
Φρ. χρ. 10.

20 λεπτά τό φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στά κιάσκια τής Πλατείας Συντάγ-
ματος, Όμόνοιας, Υπουργείου Οικονομικών, Σταθμού
Τροχιδρομου, (Όφθαλμιατρείο), Βουλής, Σταθμού
Υπόγειου Σιδηροδρομου (Όμόνοια), σ'τό καπνοπω-
λειό Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Έξάρχεια,
στά βιβλιοπωλεία « Εστίας » Γ. Κολάρου και Σακέ-
του [όδός Σταδίου, άντικρύ στή Βουλή]. Στό Βό' ο,
βιβλιοπωλείο Χριστόπουλου.

Η συντρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ενός
χρόνου πάντα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

Ο ΑΝΤΡΕΑΔΗΣ

δέν μ'ας έρμηνέψει τήν « Αποκάλυψη ».
Ο Αντρεάδης είναι δικός μας, Αρχιγρενα-
διέρος μάλιστα τής δημοτικής, καθώς τόν είπε
τις προάλλες ή « Ακρόπολη », κ' έρχεται σή-
μερα με τήν Αποκάλυψη και με τις Γραφές
στο χέρι να μ'ας κάνει να πιστέψουμε πώς σ'τά
1927 θα μ'ας άνήκει ή Ιερουσαλήμ και ο κό-
σμος άλάκαιρος, γιατί τό λένε οι Γραφές, ενώ
έμεις πολύ τό φοβούμαστε πώς σ'τά 1927 δέν
θα μ'ας άνήκει ούτε ή Αθήνα, άν ξακολουθή-
σουμε τόν ίδιο δρόμο που τώρα κι άρκετά χρό-
νια τραβήμε.

Αδιάφορο ο Αντρεάδης τό πιστεύει αυ-
τό και θα κάνει, λέει, όλο τόν κόσμο να
τό πιστέψει έρμηνεύοντας στήν « Ακρόπολη »
τήν « Αποκάλυψη ». Αν ο Αντρεάδης δέν εί-
ταν τίμιος άθροπος κι ά δέν είτανε δημοτικι-
στής, είχαμε πολλά να πούμε, πάνον σ' αυτό
τό ζήτημα, περισσότερα πάντοτε απ' όσα του

πολύν καιρό.
ΣΤ. Κύριε Παύλο· πρέπει ν' άρνηθώ όχι για τόν
ίδιο τόν έαυτό μου, αλλά...
Π. Ξέρω τί θα μου πής. Για νάχης τό θάρρος
ν' άρνείσαι με τόσην ειλκρίνεια, θα πη, ότι κ' έσύ
είσαι ή ζωή τής Ξένης.
ΣΤ. Ναι.
Π. Άκουσε, παιδί μου. Πολλές φορές στήν άν-
θρώπινη ζωή, ενώ αυτή τρέχει τό δρόμο της χαρού-
μενη κ' ήσυχη σαν ρυάκι διάφανο, με τό γλυκό
μουρμούρισμα τής εύτυχίας μονάχα, φάνει και στιγ-
μή, που φέρνει όλον τόν τρόπο κάποιος άπόκρυφης
κατάρας, που θα σκοτεινιάση για πάντα τή ζωή
μας. Αν προφτάσουμε και νοιώσουμε τή στιγμήν
αυτή, μπορούμε να έλπίσουμε πώς θ' άντικρύσουμε
και πάλι τόν ήσυχο δρόμο. Άνίσως όμως από τή
φυσική άδυναμία μας άφίσουμε τή φοβερή στιγμή
να περάση χωρίς αντίσταση και να μ'ας διπλώση στο
σκοτάδι της, όλ' ή ζωή μας θα είναι ένας φόβος.
Τή στιγμή αυτή τήν έννοιωσα έγω και θέλω να τής
άντισταθούμε όλοι μας.
ΣΤ. Μα έπί τέλους δι θα μάθω τό μυστήριο
αυτό, που κρέμεται από πάνω μας και μ'ας φοβέρι-
ζει τόσο ;

είπαν οι Θεολόγοι τής Αθήνας και περισσότε-
τερα απ' όσα κι ο ίδιος πιστεύει. Μα βλέπετε
δ,τι κάνει αυτός ο παράξενος άθροπος τό κά-
νει με μιά σιδερένια πεποιθήση και με μιά παι-
διάστικη άφέλεια που σου τραβάνε τό σεβασμό.
Συζήτηση δέν χωράει μ' αυτό τό χριστιανό·
δ,τι του μπει στο κεφάλι, ούτε με φουρνέλλο
δέν του τό βγάζεις. Έγινε γρανίτης, σιδερόπε-
τρα πιά μέσα του. Γι' αυτό και μεις τραβιού-
μαστε με σεβασμό από μιά τέτοια άγρονη συζή-
τηση και περιμένουμε να μ'ας άποδείξει πώς
στόν είκοστόν αιώνα που όλοι οι λαοί κοιτάζου-
νε να φτιάξουνε στόλους και στρατούς και να
δέσουνε γερές συμμαχίες για να πάνε μπροστά,
μονάχα έμεις οι Ρωμιοί, ο « περιούσιος λαός
του Κυρίου », καθώς μ'ας λέει ο Αντρεάδης,
θα νικήσουμε τόν κόσμο και θα πάρουμε... τήν
Ιερουσαλήμ, γιατί τό λέν οι Προφήτες και ή
« Αποκάλυψη ».

Ένα μονάχα θα συστήσουμε στο φίλο μας
τόν Αντρεάδη γιατί τόν άγαπούμε· να μ'ην τό
πιστέψει πώς είναι « μάγος και σοφός και προ-
φήτης » κι δ,τι άλλο του ψέλνει ή « Ακρόπο-
λη ». Αλλά τά βαριά επίδητα, ναν τό ξέρει, κι
άλλα βαρύτερα, τά φορτώνουν οι φημερίδες στή
ράχη του καθενός δια θέλουνε να συστήσουν
κανένα άνάγνωσμά τους, δια θέλουνε να ρε-
κλαμάρουν τήν πραγματία τους. Να μ'ην πά-
ρει λοιπόν άέρα τό μυαλό του, να ξακολου-
θήσει, σαν ξεμπερδέψει με τήν « Αποκάλυψη »,
ήσυχα τό δρόμο του, δουλεύοντας τίμια, καθώς
δουλεύει, για τήν Ίδέα και για τό ψωμί του,
σαν Αντρεάδης κι όχι σ'ά σοφός που μ'ας έ-
φερε νέον φώς έξ Ανατολών.

ΟΛΟΣ

ο κοινωνικός βούρκος ζαπολύθηκε γ'ρωσ'τά Πετούσια,
σε μιά ύπόθεση δηλ. οίκογενειακή, ή σωστότερα σε
μια ύπόθεση χρηματική, που για χάρη της θυσιά-
ζεται άσπλαχνα και οίκογένεια και άθροπισμός και
κάθε άλλο ευγενικό αίστημα.

Ένα παιδί κληρονόμησε από τόν πατέρα του
ένα δυό εκατομμύρια και τό βιός αυτό τώρα κοιτά-
ζουνε ναν του τάρπαζον οι συγγενήδες τους, διαίρε-
μένοι σε δυό ληστρικά μπουλοκία, οι μισοί από τή
μια μεριά λέγοντας πώς τό παιδί είναι τρελλό για
ναν του πάρουν τους παραδες και οι άλλοι μισοί φω-
νάζοντας πώς τ'άχει τετρακόσα για να μ'ην μπορέ-
σουν να τό ληστέψουνε οι πρώτοι.

Π. Μη ζητεις να τό μάθης. Καλύτερα για σένα.
ΣΤ. Κ' έσεις, κ' ή γυναίκα σας και ή Ξένη ά-
κόμα βυθίζετε τήν ψυχή μου στο σκοτάδι του μυ-
στικού φόβου, χωρίς να μου δείχνετε κ' έμένα τό
φόβο αυτόν! Είμαι τόσο πιο άδύνατος απ' όλους σας
ώστε να διστάζετε να μου πητε τήν αλήθεια ;
Π. Λοιπόν τόνοιωσαν και κείνες ;
ΣΤ. Δίχως να τό πουν και σ' έμένα, ενώ ίσα-ί-
σα έγω έπρεπε να τό πρωτομάθω· επειδή, τό κατα-
λαβαίνω, έγω είμαι ή άρχή και τό τέλος του φόβου
αυτού.
Π. Ποιός σε κάνει να μαντεύης τήν αλήθεια ;
ΣΤ. Η λύπη μου. Η θλιμένη ψυχή μου δέν
είναι πιά ένα με τό σώμα μου και βλέπει τήν τρο-
μερή κατάρα, που βαρύνει άπάνω μου ! Γυρίζει τό
μάτι της στα περασμένα και νοιώθω τήν κραάδα του
θανάτου ! Προσπαθεί να κοιτάξη βαθειά στα μελ-
λούμενα και ξανοίγει καθαρά κάτι, που ύπόσκειται
όλους τους πόνους όχι όμως και τή γαλήνη και τήν
παρηγοριά.
Π. Σώπα !...με φοβίζεις...Μου λές ήκείνα, πού-
θελα να σου πώ...
ΣΤ. Και ξαναθυμάμαι τώρα πιο δυνατά τή
στιγμή που παιδί ακόμα πρωτομπήκα στο σκίτι

ΚΑΙΡΙΝΕΣ ΓΡΑΦΕΣ

Κάτο, Νοέμβριος 1906.

Τις ημέρες αυτές οι φημερίδες «Εμπρός» και «Πατρίς» έγραψαν ότι: «Η αρβανίτικη φημερίδα «Dritta» (Φώς) βγαίνει στο Βουκουρέστι με την υποστήριξη της ρουμανικής προπαγάνδας.

Λοιπόν: Το διεθυντή της «Δ.» είναι χρόνια τώρα που τον έδιωξαν νύχτα από τη Ρουμανία για πολιτικούς λόγους. Θέλουν τη λέξη τους οι Μαγδαληνές μου; Απηλάθη. Ας ρωτήσουν το ρουμάνο πρόση της Αθήνας. Τιποτ' άλλο γι' αυτό.

Πότε πέθανε ο Μαβροκορδάτος; Ας σημειώσω ένα κακό για την πατρίδα μας με το θάνατό του. Ίδου γιατί: Ο Μαβροκορδάτος είχε φέρι μαζί του από την Πόλη έγκριτους αρβανιτάδες. Μαζί του κι' ο διεθυντής της «Δ.» Μαζί κι' ο Γεώργιος ο Μέγας κι' ο γιατρός ο Τούρτουλης, του Καίρου. Και τους είχε πάει στο Σκουζέ. Για το λεξικό του Χριστοφορίδη. Και για την έκδοση της Ντοίτας στην Αθήνα. Ο Σκουζές είχαν υποσχεθεί καθώς κι' ο Ντεληγιάννης. Αρρωσταίνει ο Μαβροκορδάτος. Πεθαίνει. Πάνο οι Αρβανίτες στο Σκουζέ. Τους στέλνει στο Ντεληγιάννη εκείνος τους είπε αυτά τα λόγια: «Δε συμφέρουν στον Έλληνα οι προτάσεις σας». Και φύγαν. Τότε η Βουργαρία τους είπε: «Έλατε στη Σόφια. Έμειναν με συμφέρι.»

Έτσι βγήκε η «Dritta» στη Σόφια.

Άλλο.

Ο Διεθυντής της «Δ.» Σαχίν Κολόνια, ήταν πριν Καϊμακάμης στ' Αγιονόρος. Οι Ρούσοι ζητούσαν ένα μοναστήρι δικό μας. Ο Ζηνόβιερ στην Πόλη το άπαιτούσε. Η Πόλη έγραψε στον Καϊμακάμη Σαχίν να βοηθήσει τους ρούσσους. Ο Καϊμακάμης, ο αρβανίτης Σαχίν, φωνάζει πως δεν είναι δικιο αυτό και στέλνει την παραίτησή του. Και γίνεται δάσκαλος. Αργότερα θαρρώ πως «Έλληνα» καλόγερος έπουλησε το μοναστήρι...

Ο Πατριάρχης ο Ίωακείμ έλ' από τα ξέρι βέβαια, γιατί τότε πρέπει να ήταν εξόριστος κεί πάνω. Κι' αν δεν είναι φίλοι: τώρα, όμως ήταν φίλοι πολύ με το διεθυντή της «Ντρίττα».

Στο Βουκουρέστι έβγαζαν τη «Σκιπερία» (Αρβανιτιά) ο φίλος μου Μίξης ο Γεώργιος (πρώτα της

να μ'ω έμποδιο στην αγάπη τους. Η κόρη που έχει τη δική σου ψυχή, που ζούσε με τα όνειρα, από τα ύψη της ψυχικής όμορφιάς που τη θαυμάσαμε τόσο, έπεσε στη λάσπη της ατιμίας!.. Κι' ο κόσμος το ξέρι και το λέει άφοβα πια... Έσου είσ' ευχαριστημένη τώρα, επειδή έγινε κείνο, που ήθελες... Κ' εγώ... εγώ πληρώνω την τιμωρία της μεγαλοκαρδίας μου, της περηφάνειας μου να μη φανώ αδύνατος σ' εμένα, την πληρώνω με τη ντροπή που σκεπάζει το μέτωπό μου!

ΑΝ.— Η αδικία σου σ' αποτύφλωσε και δε βλέπεις παντού παρά το κακό, δεν άκους παρά τις ψευτιές του κόσμου!

ΠΑΥΛ.— Όχι! άκούω την αλήθεια! έπρεπε να το περιμένω αυτό, αφού πάντα προσπαθούσα μόνο πως να φανώ καλός σ' εσάς, πως να μην ταράξω την ήσυχία σας, πως να μη σε κάμω να λυπηθείς με το χωρισμά σου από το γιόν εκείνου!

ΑΝ.— Παύλο! άφισε το λογικό σου λεύτερο στο φώς! Μην το βυθίζεις θεληματικά σου στο σκοτάδι!

ΠΑΥΛ.— Έσείς το θελήσατε! πιδό πολύ έσ'!

ΑΝ.— Δε με πειράζουν τα λόγια σου, επειδή βλέπω ότι είναι ανάγκη να σε βοηθήσω να ξαναβρής τον έαυτό σου.

«Ακρόπολης» και τώρα του «Χρόνου» άναποκριτής στη Βιέννα) με τον Αδράμην.

Μιλούν, πολύ και πολλοί: κι' όλοι, έθνεϊκ' και βλακώδικα: για το μισελληνισμό των Αρβανιτών. Ένας έπιστήμονας ψυχολόγος ιστορικός θάν τάκουγε και θλάγε: Μα η Μπαρμπάσκαινα και η Κόρθο, και η Βοστίτσα κι' όλη η χώρα η έλφτερη είναι σήμερα φιλωμαϊτική;

Θα γελάσουν τάχα οι σοφοί Φαρδούληδες της Αθήνας; τους τσαμένους!

Κι' ο έπιστήμονας θ' άπαντούσε στο γέλιο τους: Αρβανίτης με μισελληνισμό δεν υπάρχει—άλλα με τιμή, με την παλληκαρία έκδοχή της λέξης. Με τιμή. Κι' όποιος Ρωμιός δε νοιώθει το αίσθημα τούτο και τη νιότη και την άντρειωσύνη των Αρβανιτών θα πει πως δεν έχει τιμή. Κι' ο Μπίσμαρκ δεν είχε διόλου άδικο σάν πετύσει άφητη μπάλλα στα ρωμείικα κουφάρια. Θα πεις η «Πατρίς» του άποκριθη φέτος και τον έπτε: «Ατιμο!.. Δε λέν οχι... Κολιός και κολιός κτλ.

Ο Μελάς έπτε: η μάνα μου, ήταν αρβανίτσα.

Ο Χριστοβασιλός έπτε: Λά! Νουκ ίστέ αρβανίτσα! Έλληνας! Άρα: είναι ντροπή να είναι η μάνα σου αρβανίτσα. Άρα: ο αρβανίτης είναι ντροπή για τον Έλληνα. Έπτε ο παπούς μου είναι ντροπή για το Χριστοβασιλή! Τα ήτυχα κανάλια του μπαξέ της Έσμπεκίας ακόμα θα καθρεφτίζουν τα χαρούμενα μάτια δυο πολεμιστάδων—παίρουμε μ' όλη την εύθύνη τη λέξη—του φίλου Γιάννη κι' εμένα.

Ο Χριστοβασιλός έπτε ακόμα: Έγώ δεν πολεμώ τους Άλβανούς, μα τους Τουρκαλβανούς.

Μα είναι ντροπή να βρίσκονται ακόμα σήμερα άφτια που άκουν χωρίς αντίδραση τέτοια ψέφτικα και διαστραμμένα παλιόλογα. Γιατί πιάστε έναν Αρβανίτη και ρωτήστε τον αν ξεχωρίζει το χριστιανό Αρβανίτη από το Τούρκο Αρβανίτη—κι' αν τότε ξεχωρίζει τότε ο κ. Χριστοβασιλός να με έπτε άτιμο.

Για την πρόστυχη δημοκοπία της «Πατρίς» να πει άμαθι και προδότη τον Πάλλη γιατί έγραψε: Ίωάννινα—Άλβανίας στο φακέλλο, άποκριθης γερά, φίλε «Νουμα», και δεν έχω να προστίσω παρά: κι' αν έλειπαν όλα τάλλα φτάνει ότι για να πάει

ΠΑΥΛ.— Τώρα είμαι ο ίδιος εγώ: τόσα χρόνια γνώρισε τον άλλο άνθρωπο, τον ψεύτικο κάτω από την παράκαιρη περηφάνεια του και την αδυναμία του! Τώρα γίνουμαι ο αληθινός άνθρωπος, που θάχη το εγώ του, που θα είναι: δλάκκιρος ο έαυτός του και μόνον ο έαυτός του!

ΑΝ.— Πρόσεξε, μήπως η άλλαγή σε φέρη πολύ μακριά, εκεί όπου αναγκάζεται ο άνθρωπος να φοβηθι την έρημιά του!

ΠΑΥΛ.— Καλύτερα μονάχος ο έαυτός μου, παρά με την τυραννία της καλοσύνης μου, που σας έδωσε τη δύναμη να σκοτώσετε άγρια τη χαρά μου και την τιμή μου!

ΑΝ.— Είσαι μικρός, πολύ μικρός!

ΠΑΥΛ.— Ήμουνα τώρα όμως όχι, επειδή μπορώ να κάμω κείνο που πρέπει.

ΑΝ.— Δεν το στοχαζέσαι ότι θα βρεθής στην ανάγκη να παλέψης μ' εμένα, που δε θάφρω, που δε θέλω ν' απλωθι μέσα στο σπίτι μας το παντοτεινό σκοτάδι.

ΠΑΥΛ.— Να παλέψω μ' εσένκι!.. ναι, θα παλέψω: μα δε θα με νικήσης όπως με νικούσε τώρα τόσα χρόνια.

ΑΝ.— Θα νικηθι το άδικό σου, ο έγωισμός σου,

από την Έσφιπη γραμμα στα Γιάννενα, πρέπει να γράψουμε: Αί βανίας γιατί η σφραγίδα της πόστας το λέει ζάστερ α κι' έδηγητικά.

Σκροπάτε, κροπάτε ψεφτιές, Φαρδούληδες. Μα την αλήθεια δεί: τήνε σκοτώνετε. Κι' ένωια σας. Ρίχνετε την κατα χνιά της ψεφτιάς σας άπάνου στα θλιμμένα τα δε ντρα. Κι' άς κρύβονται σήμερα τα πουλιά. Ο άγέρ ας θάρθει. Τα δεντρα θάναστηθούν και τα πουλιά θα πετάζουν με άκαλητό και με θρίαμβο. Ο άγ έρας θάρθει.

Τραγκιή νύχτα η άποψινή.

Μάθαμε πως στη Σαλονίκη σκότωσαν σε καρτέρι ρωμίοι το γιό του Κωστούρη—που είπαν πως είναι ο ήθικός αυτοίργος στην ύπόθεση του Γκρουτζας.

Οί Αρβανίτες, γκέγκηδες ώραϊσι, άντρας ως εκεί πάνω, κι' άλλοι τόσκηδες που δύσκολα νάβρεις ένα χωρίς έξυπνα μάτια, χωρίς να ξέρι τόσα πράματα και πρό πάντων χωρίς να αέστανεται τα μεγάλα... Κι' ακόμα κανέναν χωρίς να είναι: Έλλωμνας οι αρβανίτες λοιπόν δεν έκλαιγαν, μα θύμωναν κι' έννοιωθαν παλλή ηρωικά του θυμού, τη δύναμη. Έγώ στοχαζόμεν το κακούργιο κακό που κάνουν οι άδικοι μας, οι αληθινοί φονιάδες της Αθήνας με την έγδική τους, με τη σκεπαζιή την έπιμονη επάνω στ' άναρχχο χάος...

Κι' ο νους μου πάλεβε με λογιω, τω λογιω, στοιχιά για να δυνηθω να ξεπεράσω τα ιστορικά σύνορα και να φτάσω σε κάπιο λήφτερο άφοτόπι στοχασμού κι' ενεργείας... Μιλιά δε μας έπαιρνες.

Τότε σηκώθη το παλληκαρι ο Γιάννης ο Μπρούχος, τόσκης γερός κ' έπτε τ' άγια ταύτα λόγια: Για σωπάτε βρέ παιδιά τους λογισμούς σας—Μη δυναμώνετε το φόβο προς τα φαντάσματα. Πάλε θα μονοιάσουμε με τους Έλληνες. Άδέρφια είμαστε. Κι' αν μες σκοτώνουν, από κακία δεν το κάμουν. Από τύφλα μονάχα. Ας άγωνιστούμε για το ξεστράβωμα. Σηκωθίτε. Ποτέ δεν έφτάσαμε στο σκολοπάτι του μίσους. Κι' ούτε θα φτάτουμε. Άλει, πσμε...

Ός τότε, θέ μου, θα κυβερνώνε την άμαρφότερη πατρίδα. Φαμφαρόνοι;

Ός τότε;

Υ. Γ. Η «Πατρίς» της Τετάρτης 15 του Νοέβρη στην πρώτη της σελίδα γράφει πως ο Κωστού-

παι έγιναν αίτια να ξυπνήση μέσα μου η δύναμη της γυναίκας! της μητέρας!

ΠΑΥΛ.— Της μητέρας, που δδήγησε το παιδί της στην έτιμιά, για να στερεώση την κρυφή χαρά της, τη χαρά που γι' εμένα ήταν η μεγαλύτερη πίκρα. Μα τώρα τη χάνεις παντοτεινά τη χαρά σου αυτή και βρίσκω εγώ τη δική μου.

ΑΝ.— Τι θέλεις να πής;

ΠΑΥΛ.— Ο Στέφανος τόμαθεν από το στόμα μου, ότι έσ' είσαι η αίτια του θανάτου του πατέρα του! Τάκους; Και τώρα άνίσως και δε σε μίσσησε ακόμα... θα σε μίσσηση!

ΑΝ.— Όχι!

ΠΑΥΛ.— Σε φοβίζει αυτό, ε; και σε κάνει να λυπάσαι, γιατί φαντάζεσαι ότι θα σε μίσσηση κ' η ψυχή του πεθαμένου!

ΑΝ.— Δεν καταλαβαίνεις λοιπόν καθόλου, γιατί δε θέλω να στερήσω από το παιδί του την εύτυχία που νόμισεν ότι βρήκ' εδώ μέσα;

ΠΑΥΛ.— Την εύτυχία του!.. αυτό λοιπόν φοβάσαι.

ΑΝ.— Φοβάμαι μήπως νοιώση κι αυτός εξαιτίας μου το βάρος της συφοράς, όπως ο πατέρας του άγκάλιασε το θάνατο για εμένα!

Ο ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ο κ. Ξενόπουλος στα «Παναθήναια» (τεύχος 147, σελ. 94) έγραψε τον ακόλουθο παράγραφο, κρίνοντας το βιβλίο του Βουτετάκη: «Είναι γραμμένον εις την δημοτικήν, την ζωντανήν γλώσσαν—δλ. την ιδιόβαστην εκείνην και την ακατανόητην που φιλοτεχνούνε μερικοί δημοτικιστάι, αλλά εις την γλώτταν εκείνην που ήμπορούν να την διαβάσουν, δλοι χωρίς αγανάκτησιν και να την έννοήσουν χωρίς χάρμα. Διότι—κοντεύομεν δυστυχώς να τὸ λησμονήσωμεν.— υπέρχει καὶ τέτοια γλώσσα!»

— Αυτό το κομμάτι, το κόπως περιεργό, μὰς ἀνάγκασε να γράψουμε στο προπερασμένο φύλλο το άρθρῆκι που γέννησε τὴ σημερινή «μικρὴ ἀπολογία» τοῦ κ. Ξενόπουλου. Μὰ στὴν «Ἀπολογία» του δὲ βλέπουμε νίπολογιέται καθόλου σ' αὐτὸ που τοῦ παρατηρήσαμε, πῶς τὰ καταφάνει δηλ. να βρίσκει ἀκατανόητη κι ἀδιάβαστη τὴ γλώσσα που τόσο ὁμορφα τὴ μίτηχειρίζεται, ἀκόμα κι σήμερα στο ἄρθρο του.

— Στο «Νέον Ἄστυ» τῆς περασμένης Κυριακῆς ὁ κ. Ἀνοητόπουλος ὁ Κεχηναῖος δηλώνει—ἀπαιξ δια παντός—ὅτι ἀατενίζει πρὸς τὸν Πανἄγιον Τάφον ὡς λευκή περιστερὰ πρὸς λευκὸν κρῖνον.

— Ἡ δὴλωσι αὐτὴ εἶταν ἀπαραίτητη γιὰ νᾶπιστομωθοῦνε μιὰ και καλὴ ὄσοι πιστεύομεν πῶς ὁ ἔθνικος αὐτὸς φαφλατᾶς κοιτάζει τὸν Πανἄγιον Τάφον καθὼς ὁ λύκος τ' ἄρνι!

— Οἱ διάφοροι ἐκδότες ζητᾶνε να λιγοστέψει ὁ φόρος τοῦ χαρτιοῦ. Ἐνας μάλιστα ἀπ' αὐτοὺς φοβερίζει πῶς ἂν ἡ Κυβέρνησι δὲν τὸν λιγοστέψει. θάναγκαστεὶ να ἐκπατριθεῖ. Φανταστῆτε, νὰν τὴν πάθει κι αὐτὴ τὴ συφορὰ ἡ καημένη ἡ Ἑλλάδις!

— Ἡ «Ἀρρωστη δούλα», τὸ καινούριο ρομάντζο τοῦ κ. Ψυχάρη, θάρχινῆσι: στο «Νουμᾶ» ἀπὸ τὸ πρωτοχρονιάτικο φύλλο. Στο φύλλο τῆς ἄλλης Κυριακῆς θὰ δημοσιέψομε τὸν πρόλογο του.

— Μὲ χαρὰ ἀκούσαμε τὸ διορισμὸ τοῦ κ. Μαλαντρίνου στὴν ἔδρα τῆς Παιδιατρικῆς. Ἐπρεπ' ἐπιτέλους να γίνει κι αὐτὸς ὁ δίκαιος διορισμὸς, που παραάρχησε μάλιστα, γιὰ να πάψουν οἱ διάφοροι ἀδικημένοι (!) παιδίατροι να σκαλιρίζουνε στὴς φημερίδες.

Ο ΙΩΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Ταχτικό ἀναγνώστη. Τὸ δώσαμε τὸ γράμμα σου τοῦ κ. Σιγανοῦ και θὰ σοῦ ἀπαντήσῃ.—κ. Δ. Ψῦρ. Θὰ σοῦ τὸ στείλωμε τὸ βιβλίο. Νὰ μὲς συμπαθήσεις που ἀργήσαμε λίγο.—κ. Κ. Ἀδ. Chembrecht. Θὰ σοῦ γράψομε και θὰ σοῦ στείλωμε τὰ βιβλία. «Κύκλωπας ἔχει μονάχα ὁ κ. Π. Θὰν τοῦ γράψομε κ' ἐλπίζομε να σοῦ τὸν στείλει.— Ἰάπωνα. Θὰ σοῦ στείλωμε τὰ βιβλία. Τὸ δρᾶμα τοῦ κ. Π. Ν. δὲν τυπώθηκε ἀκόμα. Πολὺ καλὴ ἡ μεταφρασι, μὰ τις προίλλες τυπώθηκε στο «Σκρίπ» Ἰπποτ' ἄλλο λοιπόν.—κ. Δ. Γλ. Στὴ Σμύρνη. Ἀκόμα περιμένομε να μᾶς γράψῃς ἂν ἔλαβες τὰ βιβλία.—κ. Ν. Στ. Στὴ Λειψία. Ὅστε μᾶς οὔτε τὸ ταχυδρομειο φταίει γιὰ τὴν ἄργησι. Καὶ τούτη τὴ βδομάδα, ἴσως και τὴν παραπάνου, ὄσο να ταχυτοποιηθοῦν τὰ πράματα, τὸ «Νουμᾶ» στὴν Ἑβρώπη δὲ θὰν τὸν λάβουν τὴ συνηθισμένη μέρα.

τὴν ἀγάπη μας γιὰ ν' ἀγκλήσης και πάλι: τὸν ἑαυτὸ σου.

ΠΑΥΛ.—Πολὺ ἀργά' ἀφοῦ ἡ μητέρα σου φύλαξε τόσα χρόνια γι' ἄλλον τὴν ἀγάπη της κι ἀφοῦ ἐσὺ ἀγάπησες τόσο τὸ Στέφανο που ἐκλεβε τὴν εὐτυχία μου, ἐμένα δὲ μοῦ μένει παρὰ να δυναμώσω τὸ μῖσος στὸν ἑαυτὸ μου, ἐπειδὴ σὰς ἀγάπησα τόσο πολὺ.

ΑΝ.—Παῦλο! πιστέψε στὸν ἑαυτὸ σου' μὴν ξεπλανεύεσαι ἀπὸ τὴν ψεύτρα φαντασία σου.

ΕΕΝ.—Μὴν πίνης τόσο πρόθυμα τὸ φαρμάκι που σε ποτίζει με τὰ λόγια του ὁ κόσμος.

ΠΑΥΛ.—Τὰ λόγια τοῦ κόσμου! ὄχι, δὲν εἶναι λόγια τοῦ κόσμου. Τὸ ξέρετε καλά κ' οἱ δύο σας κ' ἡ μητέρα σου ἀκόμη καλύτερα. Ἡ ἀλήθεια εἶναι μιὰ και φανερὴ. Σὲ γνώρισε ἡ μητέρα σου με τὸ Στέφανο και τὸν ἤθελε πάντα κοντὰ σου, ἐπειδὴ ἤθελε να νοιώθῃ ὅτι κατὶ ἀπὸ τὴ ζωὴ της, ἀπὸ τὴν ὑπαρξή της σμίγει με τὴ ζωὴ και τὴν ὑπαρξὴ τοῦ πατέρα του!

ΑΝ.—Ψέματα!

(Τελειώνει τὸ Β' μέρος)

Ἐκλουθεῖ
ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΔΗΣ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1906 ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Table with 2 columns: Description of assets (e.g., Εἰς μεταλλικὸν, Εἰς Τραπεζικὰ γραμμάτια) and Amount in Drachmas (Δρ.).

Table with 2 columns: Date (30 Νοεμβρίου 1906 / 31 Ὀκτωβρίου 1906) and Amount in Drachmas (Δραχ.).

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Table with 2 columns: Description of liabilities (e.g., Μετοχικὸν κεφάλαιον, Τραπεζικὰ Γραμμάτια) and Amount in Drachmas (Δρ.).

Table with 2 columns: Date (30 Νοεμβρίου 1906 / 31 Ὀκτωβρίου 1906) and Amount in Drachmas (Δραχ.).

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Δεκεμβρίου 1906.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ

ΚΕΡΔΟΣ 352,245 ΔΡΑΧΜΩΝ

Ναὶ! 352,245 δραχμάς ἔδωκε μέχρι τοῦδε τὸ γραφεῖον τοῦ τραπεζομεσίτου κ. Ἰω. Φωτίου εἰς τοὺς πελάτας του. Ἦτοι ἐκ τῶν ἀγοραστῶν λαχειοφόρων ὁμολογιῶν ἐκ τοῦ γραφείου του ἔχουν κερδίσει διάφορα ποσά, ἀνερχόμενα εἰς τὸν στρογγυλὸν ἀριθμὸν 352,245 δραχμῶν.

Ὁ κ. Ἰω. Φωτίου θέλει ν' ἀναβιβάσῃ τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς 1,000,000 δραχ. και καλεῖ τοὺς θέλοντας ν' ἀγοράσωσι τοιαύτην να προσέλθωσιν εἰς τὸ τυχερὸν γραφεῖον του, ὅπου πάντως θὰ κληρωθῇ μετ' ἀμοιβῆς ὁμολογία τις και τὴ γὰρὰ να εἶναι ἡ πρώτη μετὰ τὰς 70,000 χρυσῆς δραχμῆς τὴν 19 Δεκεμβρίου ἔ. ἔ. ὅταν γέννησεται ἡ κλήρωσις.

Ὁσαύτως ἐγγράφονται μέλη τοῦ ὑπο τὴν Προεδρίαν τοῦ κ. Ἰω. Φωτίου Ἐπιμετηρίου, διὰ τὸν Λαὸν ἀναγνωρισθέντος διὰ τοῦ ἀπο 1 Ἰουλιου. ἔ. Β. Διατάγματος, μετὰ διδράχμου μηνιαίας καταθέσεως.

ΚΡΑΣΙ ΣΑΜΙΩΤΙΚΟ

Τὸ ἀληθινὸ Σαμιώτικο κρασί, τὸ ἔκκουστὸ μουσκᾶτ πουλιέται στο δρόμο τοῦ Προξένου ἀρ. 8 στο κατᾶστημα τοῦ Ἀθανάση Τσουκαλαδᾶκη ἀπὸ τὴ Σάμο. Τὰ κρασιά που πουλιούνται στο κατᾶστημα ἀπὸ βραβεφτήκανε στὴν Ἐκθεση τοῦ Σικάγου και ὄσοι ἀγαποῦνε τὸ κρασί που ἐφραίνει τὴ καρδιά μποροῦνε να πέρασωμε ἀπὸ καί.